

לישנא קלילא

סיכום בקצרה לתלמוד ירושלמי עם ביאור הגרח"ק צוקללה"ה

יבמות כו. - נה: | ע"פ סדר ש"ס ירושלמי עוז והדר | גליון 48

ניחא שקיבל מר' חייה דסתמא דמתני' כר", דאפשר דאי"ז סתמא, אף אם פירש רבן מסברא].

מאימתי מונים ג' חדשי הבחנה, החולצת מונה משעת מיתת בעלה הראשון, **היוצאת בגט**, לר"ח **ורב** משעת נתינת הגט, **ולר' יוחנן ושמואל** משעת כתיבת הגט, והק' שמואל לרב דאי משעת נתינה וחיישי' ליחוד יש לפסול דהוי גט ישן והכתוב גט ונתחידה עמו הוי גט ישן ולב"ש פוטר בגט זה, וב"ה אוסרין, ור"ח הק' לר' יוחנן דאי משום כתיבה נימא דב' נשים שנכתבו גיטיהן בזמנים שונים ונתנו ביום אחד, נימא זו אסורה וזו מותרת, ואמרו דמה שהק' רב לשמואל [א.ה. פי' שהשיב רב בעלמא לקי' שמואל הגניל], היינו קו' ר"ח לר' יוחנן, ומה שהק' ר' יוחנן לר"ח [א.ה. כניל] היינו קו' שמואל לרב, **והלכה** דמונה לגט משעת כתיבה אם לא נתייחדה.

אירוסין ונישואין לאבליים, תנן לן יוסי כל הנשים יתארסו מיד, מלבד האלמנה מפני האיבול, והיינו **נשים** לא יתארסו עד ל' יום, אבל **אנשים** רק לאחר ג' רגלים שישכח את הראשונה, משא"כ נשים דסגי בכל דהו, אמנם אם אין לו **בנים** מותר מיד י"מ אחר ל' יום אלף דא"צ ג' רגלים, וי"א אפי' תוך ל', וכן אם אין לו מי שימששן מותר מיד, וכן **אם היו לו בנים קטנים** מותר מיד, כר"ט שאמר לאחות אשתו כשהיה בבית הקברות לקבור את אשתו, שתכנסו לאחר ז' לגדל בניה, ואף שהיא אבילה, כיון דנודמנה לו שרי, א"נ משום דתרחם על בני אחותה יותר מאחרת, ומ"מ לא הכירה בעלה עד ל' יום אמנם מי שלא קיים פריה ורביה י"א דמותר לבעול מיד.

פ"ד הי"ב

מעשה ביי"ב יבמות שנפלו לפני יבם אחד, ורצו כולן להתייבם, וכשלא רצה היבם לפרנס כ"כ הרבה, הסכימו הנשים לזון כל אחת חודש א' בשנה את כולן, ורבי קיבל ע"ע את חודש העיבור והתפלת עליהם, ולאחר ג' שנים באו הנשים עם ל"ו תינוקות, ואמרו לרבי שעיר תינוקות באו לשאול בשלומן, לפי שרצו לקבל את מזונות חודש העיבור.

עובד אדום הגיתי התברך מהארון שהיה בביתו ג' חדשים, ונולדו לאשתו ולח' כלותיו, כל חודש ב' בנים, [דטמאה ז' וטהורה ז' ועיבור באותם ז' ימים], ויחד עם ח' בנים, נמצא ס"ב בנים כדכ' 'כל אלה מבני עובד אדום וגו' ששים ושנים'.

חלץ או ייבם לא' פוטר לכל הנשים שבאותו בית, דכ' 'ונקרא שמו בישראל בית חלוץ הנעל', בית שניתר בחליצה אחת, ואף ביאה כחליצה הפוסרת מניקה, וה"נ בביאה פוטר לזיקה ונעשית כאשתו, ואם היתה א' כשרה וא' פסולה אם יחלוץ לפסולה אבל לא יפסול את הכשרה, ואמרו בבבלי כאן שנה רבי' לא משפור אדם מי בורו ואחרים צריכים לו, ואם מייבם יכול ליבם את הכשרה.

האם מותר להערים, תנן הגדול יכול לייבם אפי' ד' יבמות של ד' אחין, ואין להוכיח דשרי להערים ויוכל הגדול לייבם כדי לקיים המצוה, א"נ כדי לזכות בנכסי המת, מהא **דר"ט נשא ג' מאות נשים** בימי רעבון כדי להאכילן בתרומה ואף שלא חפץ בהם, כיון דשאני ר"ט שכל אחת ראויה לו להצילה מרעבון, משא"כ כשיש שאר אחים שגם יכולים לייבם, אבל ר' יודן בר' י' שימעאל היה מערים.

פ"ד הי"ג

הנושא חלוצתו או קרובת חלוצתו או מחזיר גרושתו משנשא, **לר"ע** יוציא והוליד ממזר דס"ל יש ממזר מחייבי לאוין, ואף קרובת חלוצתו כיון דחלוצה הוי כאשתו דס"ל חליצה קנין, וילפי' בבבלי מדכ' 'בית חלוץ הנעל' דהכתוב קראו בית, **ולוחכמים** אין הולד ממזר.

המחזיר גרושתו משנשא פסלה מכהונה, ואף מלאכול בבית אביה כהן והלא להנשא כבר פסלה משנתגרשה, אבל אין בתה חללה, וכשרה לכהונה דכ' 'כי תועבה היא' אבל אין וולדה תועבה, ולא דמי לאלמנה לכה"ז דבניה חללין.

הנושא קרובת גרושתו לכו"ע יוציא והולד ממזר דגרושתו הוי כאשתו.

פ"ד הי"ד

מאיזה איסור הולד ממזר, **לר"ע** כל קורבה שהיא בלאו כגון אנוסת אביו לר' יהודה דדריש מלא' יגלה כנף אביו, **ולשמעון התימני** כל

לישנא קלילא

שחיבים עליו כרת, **ולר' יהושע** כל שחיבים עליו מיתת ביי"ד, והלכה כר"ש התימני.

פ"ד הט"ז

כח שמעון בן עזאי הביא ראיה לקיים דברי ר' יהושע, שמצא מגילת יוחסין בירושלים שכתוב בה איש פלוני ממזר מאשת איש דהוי מיתת ביי"ד.

ביאור המה' מאיזה איסור הוי ממזר, **לר"ע** ילפי' מ'לא יקח איש את אשת אביו ולא יגלה כנף אביו', וכיון דכ' בפרשת עריות 'ערות אשת אבין' וגו', יצאה אשת אב לסמוך ללא יבא ממזר וכל שהוא בלא יבוא הוי ממזר ואף דאשת אב במיתה מ"מ דריש ללשון דלא יבוא, [ואף דלא יגלה כנף אביו דריש ר"י להלן פרק נושאין, ללמד לאנוסת אביו שהיא בלאו, מ"מ אין ללמוד לר"י דאיכא ממזר מחייבי לאוין, ולא כמבואר בבבלי], ואילה"ק מאלמנה לכה"ג דאין הולד ממזר אף דהוי איסור לאן, והינתן דהק' סימאי דמן הכל היה עושה ר"ע ממזרים, אבל לר"ע דמתני' כיון דמחזיר גרושתו לאו 'שאר' ל"ק, ורש"י פי' דרישא דמתני' כר' סימאי אבל הראשונים נח' עליו, אבל י"ל שאני אלמנה לכה"ג שולדה חלל דכ' בה 'זלא יחלל זרעו'.

יש **שהתימני** דריש דאשת אב מיוחדת שחייבין עליה כרת בידי שמים הולד ממזר, ואף כל חייבי כרת בכלל, ואילה"ק מנדה שהיא בפרשת עריות וחייבים עליו כרת, והבא עליה אין הולד ממזר, אבל י"ל דשאני נדה דלא כ' ביה 'שאר'.

ר' יהושע דריש כאשת אב שחיבים עליה מיתת ביי"ד והולד ממזר אף כל חייבי ביי"ד.

ולד פגום, אף לר' יהושע דהבא על אחותו אין הולד ממזר אבל נקבה שנולדה להם פסולה דכל חייבי כריתות הולד פגום, וילפי' בבבלי בקי' מ'אלמנה לכה"ג דאין איסורו שוה בכל, זרעה פסול לכהונה, וכן לר"ש דגוי ועבד שנבאו על בת ישראל הולד כשר גוי משום לא תתחתן, ועבד משום 'לא יהיה קדש', מ"מ נקבה שלהם פסולה, [וכן אמרו בדעת רב להלן].

ההלכה מאיזה איסור הולד ממזר, תנן דהלכה כר"ש התימני דחייבי כריתות הולד ממזר, **לרב** בכל חייבי לאוין הולד כשר [דהוריה רב לבן עכו"ם הבא על בת ישראל שהוא כשר, ושלא ילך בדרך שיראה בה את שמואל], **ולשמואל** אף חייבי לאוין דלא תפסי קידושין הולד ממזר דכיון דלא תפסי קידושין הולד ממזר, [כדמצינו דלר"ע לא תפסי קידושין והולד ממזר], **והטעם דהלכה כר"ש התימני** פי' ר' יוסי ב"ה, כיון דיצאה אשת אב מכלל העריות דכ' 'ונכתו הנפשות והעושות', ללמד על ממזר בכל ערוה שהיא בכרת, ואף דאשת אב במיתה מ"מ כלל העריות בכריתות, והנה ר' יוסי ב"ח יליף ללמד **חיוב חטאת רק בדבר שזדונו כרת**, ולא כשזדונו לאן, מדכ' 'ואם נפש אחת תחטא בשגגה וגו' בעשטה אחת ממצות ה', ולכאז' אף אוכלי שקצים בכלל, אבל ילפי' 'מעניני' כפר העלם דבר של ציבור מעניני בשגגת ע"ז, דוקא דבר שחייבים על זדונו כרת, וחטאת חזיר ילפי' מציבור תחתון מעלין, וכ"ת דומיא דע"ז דאיכא מיתת ביי"ד י"ל כיון דיצא ע"ז ללמד על חייבי כריתות [משמע דאין ללמד על חורים, ולפי"ז א"צ לנז"ש], והא דר"י ב"ה לא אזיל ע"פ הכלל דכאמר בממזר לעיל, י"ל דשאני חטאת שכל המצוות נכללו בחיוב קרבן, וע"כ ילפי' כעין הפרט, אבל הכא לא נכללו כל עריות לממזר.

פ"ד הט"ח

איסור אחות אשתו ויבמות, אסור רק מחיים, דכ' 'אשה אל אחותה לא תקח לצורו עליה בחייה', אבל אחר מיתתה אף אם גירשה לא נשאת לאחר ומתה, באחותה מותרת.

יבמה שמתה מותר באחותה, ואף באמה דבטלה זיקה למפרע, והא דתנן במתני' ר' עקיבא ר' להיתר אחותה, כיון דאם חלץ ליבמתו ומתה מותר באחותה, אבל באמה אסור דנראית הזיקה לפטור בה, ואסורה אף בקרובות.

רבן גמליאל

האם יש גט או מאמר או בעילה או חליצה זא"ז, **לר"ג** חל רק הגט הראשון שנתן ליבמתו לאסור קרובים, ולא הגט שנתן לשניה וה"ה ב' יבימת ביבמה אחת, וכן מאמר לאסור קרובים ולהצריך גט, וכן בעילה אבל בעלה בשניה הוי זנות, וכן חליצה **ולוחכמים** יש גט

כז דעת שמואל בחדשים שלמים בהכרת העובר ולידה, ר' ברכיה אמר דר' בא אמר בשם שמואל, דאשה יולדת או לרע"א יום, פי' יולדת בא' בחודש העשירי, או לרע"ב או לרע"ג שנקלט הזרע תוך ג' ימים, או לרע"ד כדס"ל לחכמים דענ' ג' ימים מעל"ע הזרע נקלט, וילה"ק דמאידך ר' בא אמר לעיל בשם אבوه דשמואל דחדשים שלמים רק לענין הכרת העובר, ולא לענין לידה, אבל י"ל דשאני יולדת לו' דיולדת אף למקוטעין, משא"כ יולדת לו' דיולדת לשלמים, והיינו מדכ' 'הרבה ארבה' פי' הרבה בני' ר"ב, ודרורע נקלט עד ג' ימים, [אמנם לעיל התבאר לשמואל דהזרע עד ג' ימים מעל"ע], ודרשוו כל שהוא בהרבה נולד לו' חדשים כניל' בארבה פי' שחיה.

ימי עיבור בהמה וחיה טהורה, רב אמר לר' חייא בר אשי דאין לחוש על חמורתו שתלד אלא בין ימי לבנה שנ"ד לימי החמה שס"ה, והא דריב"ל אמר דנקבה של בקר של מלכות יש אנטוניוס גרבעה מבקר של רבי ויש שהקדימו לילד ויש שאיחרו לילד מט' חדשים כמבואר בבכורות, ומבואר דמקדימים ומאחרים, י"ל דשאני בהמה טהורה שמקדימה ומאחרת, משא"כ טמאה, והא דיעל שהיא טהורה יולדת בזמנה כדכ' 'הידעת עת לדת יעלי סלע וגו' שהן אכוריות ובעשה שכורעות לילד עולות לראש הסלע כדי שיפלו הולד לארץ וימות, אבל הקב"ה 'תספר ירחים תמלאנה וידעת עת לדתנה' להם נשיר לקבל הולד בכנפיים, י"ל דשאני חיה טהורה דהוי כבהמה טמאה.

הצריכות ג' חדשי הבחנה, תנן במתני' ל"ת ארוסות צריכות הבחנה, כיון דס"ל **לר"מ** כל היוצאת בגט צריכה הבחנה וכן שמתה בעלה, ולאפוקי ממאנת ואנוסה, דגור ר"מ בכל היוצאת בגט אף דליכא למיחש לולד, וע"כ דלא חיישי רק לולד, דאי"א ארוסות ינשאו מיד, ומסייע לר"מ [א.ה. פי' מסייע דטעמא דר"מ משום חשש גיטין, שיריי הקרבן] מר' גדולה דממאנת א"י"צ הבחנה, ויוצאת בגט צריכה הבחנה, **ור' יהודה** חשש לולד ולכן ארסוה וקטנה נשואה, א"י"צ הבחנה, אבל אנוסה צריכה המתנה, **ור' יוסי** חשש לולד וגט לאפוקי ארסוה וכן אנוסה א"י"צ להמתין דאשה מזונה מתהפכת, וכדתנן במתני' דלר' יוסי 'לא הארוסות ינשאו מיד [מלבד אלמנה], ומסייע לר' יוסי 'דהיי טעמא דר' יוסי, שיריי הקרבן] מר' אבא בר ירמיה דאנוסה א"י"צ להמתין ג' חדשים, ואף אם ודאי ובעול דכל סתם גויה כודאי ובעלה והטעם כיון דבסתם מזונה מתהפכת, [א.ה. ואף אם היתה נשואה, מ"מ כיון דדעתה' להתנייר, מתהפכת כמבואר בבבלי כתובות לו'.

גיורת שבויה ושפחה נח' ר"י ור"י לשי', לר' יהודה צריכות להמתין דהן בחזקת זנות, ולר' יוסי א"צ להמתין דכל היכא דליכא גנא חשש ולר' באנוסה הוא חשש רחוק, וגירות **שראתה דם**, לר' יהודה מטמא מעל"ע פי' בתורת מעל"ע, והיינו משעת הטבילה, ולר' יוסי דיה שעתה כיון דאין לסמאות מעל"ע, אמרי' דיה שעתה.

הלכה במזר ר"י ור"י, **ר"ח ור' יוסי ור' אמי** הורו כר' יוסי בולד, וילה"ק הלא קמיפטיא דר"י ור"י הלכה כר' יוסי, וכ"ט משום דרבי אהר דנראין דבביר ר' יהודה בולד ודבביר ר' יוסי בדמיא, הלא כל מקום שאמר רבי נראין עדיין היא מח' [מלבד עיגול של בדילה שאינו חיבור למשקין טמאין שנפלו עליו, ומ"מ לר' יהודה נוטל ג' אצבעות על ג' אצבעות, ולוחכמים נוטל רק מקום משקה, ואמר רבי נראין דר' י"י בדבילה חלה דר' לחכמים כבישה, אבל שאני התם דלא פליגי ר"י וחכמים אלא מר אמר חדא ומר אמר חדא].

ר' יוחנן הורה כר' יוסי דמתני' דארוסות א"י"צ הבחנה, **ואילה"ק** מ"ט הורה כיחיד נגד סתמא דמתני', כיון דת"ק היינו ר"מ ואמרו דר"מ ור' יוסי הלכה כר' יוסי, **ויש שהק'** דהוי סתם לאחר מח' [א.ה. ואף דהכא הוא סתם ואח"כ ר' יהודה בולד מביא להלן דס"ל לר' יוחנן דהלכה כסתם במקום מח'], אבל אמרו דשאני הכא דלא שנה לסתמא לבד אלא סתמא ורחיק, **ואבא אי"ל** דהכא לא אמרי' הלכה כסתם מחמת דתנא אחר שנה למח' כיון דאדורבה אם כשרבי שנה סתם לאחר מח' הלכה כסתם ודאי דגם אם אחר שנה דהלכה כסתם משום דרבי לא מצא בזה מח']. עוד אמרו דמה' ואח"כ וסתם דדוקא לאחר מח' יחיד ויחיד ולא אחר מח' יחיד ורבים והסתם כיחיד.

כז סתם מתני', **לר'** יוחנן רבנן אא"כ פירש לן רבן אחרת, ולר"ל כר"מ אא"כ פירש לן רבן אחרת, אבל לא פליג ר"ל דהלכה כסתם מתני', [ואין להוכיח דפירוש הרב דוקא שקיבל כן ולא מסברא, מהא דאמרו לר' יוחנן דדוקא ליה

אחר גט דגט דוחה ומשייר, וכן יש **מאמר** אחר **מאמר** דמאמר קונה ומשייר, משא"כ אחר בעילת וחליצה שנפקעה הויקה לגמרי.

קנין מאמר, פ"י נותן ליבמתו כסף או שוה כסף ואומר לה הרי את מקודשת לי, **לחכמים** אינו קונה קנין גמור אלא אוסרה לאחיו, והיינו דכ' 'יבמה יבא עליה' זה ביאה, 'ולקחה לו לאשה' זה מאמר, ואי"ל דמאמר גומר כיבוס דכ' 'ויבמה' אלא 'הריק' את כל הפרשה ליבוס ומאמר מהני לאוסרה על האחין, ור"ש הסתפק האם מאמר קונה או אינו קונה, והיינו דינא ולקחה לו לאשה קונה כביאה דכ' 'יבמה יבוא עליה או דיבמה יבוא עליה קאי על הולקחה וכן המאמר מהני כלום, **ולר"א** בן **ערב** המאמר קונה קנין גמור דכ' 'ולקחה לו לאשה', והרי"ז כקידושי אשה.

כט וגט ביבמה, **לחכמים** אינו קנין גמור, ולא ילפי' ק"ו מאשה שלא יוצאת בחליצה ויוצאת בגט דגט יפקיע לזיקה לגמרי, דכ' 'וחלצה' דוקא בחליצה אבל לא בגט, והא דמ"מ דוחה ומשייר, **ו"מ** מדכ' 'ולא תהיה לאיש זר', דאי איירי בבא עליה הלא הוא אשתו, ואי בשחולץ לה הותרה לשוק, וע"כ בנתן לה גט אבל איסור יבמה לשוק ילפי' מדכ' 'יבוא עליה' ולא אחר [וכ"ד ר"ש והראשונים ולדעת רב צב. דילץ מלא תהיה דאין קידושין תופסין בה איסרה לשוק הוי בעשה], א"נ אי לאיסור לשוק הו"ל"ל החוצה, והכא ילפי' מיתור דאי"ש זר, [א.ה.] והל"ק דילמא אחי קרתי למאמר, כיון דילפי' לה לעיל פ"ב דאי"מ מקרא], **ונחזיקה** לילף בנותן גט לאיסור עליו ועל אחיו מדכ' גבי מחזיר גרושתו 'לא יוכל בעלה הראשון אשר שלחה לשוב לקחתה, ואשר שלחה יתירא, ומה"א יתירה ילפי' לאסור לאחים שאחיהם שלחה.

אין חליצה לנשואה, ולא ילפי' ק"ו מגט שמהני בה, דכ' 'וכתב לה ספר כריתות' וגו' דניתרת דוקא בגט, ואף אין חליצה פוטרת ומשייר ונשואה, דלא כ' בנשואה 'עליו תהיה לאיש זר' כ"ל.

דעת ר"ש בגדר מאמר וגט, לר"ש מאמר ספק קונה, אבל גט קונה ומשייר, דתניא לר"ש בעילה בתחילה אין אחריה כלום, ומשמע דבעילה שלאחר גט מהני מאמר בשלישית, וש"מ דגט פוטר ומשייר, [ואי"ל אחר מאמר, כיוון דמספק"ל האם מאמר קונה, מ"מ"ו או קנה לראשונה או לשניה].

דעת ר"ג בגדר מאמר וגט, הנה לר"ג בבמת"י אין גט אחר גט ולא מאמר אחר מאמר, ולכא"ו ס"ל דמאמר ספק קונה וה"ג גט ספק קונה, ואי קני בראשונה לא קנה בשניה, ואי לא קני בראשונה אף בשניה לא קנה, **אבל יש להוכיח** דס"ל דמאמר וגט קונים ומשיירים, תניא דר"ג מודה לחכמים שיש גט אחר מאמר, ומאמר וגט וגט, וגט מאמר וביאה [בג' יבמות], ומאמר אחר גט וביאה, [בג' יבמות], וע"כ דמאמר קונה ומשייר דאל"ה מ"ט יש גט אחר מאמר וביאה, וע"כ דגט פוטר ומשייר דאל"ה מ"ט ש מאמר אחר גט וביאה, ולפ"ז טעמא דר"ג דקנה ראשון אף מה ששני עתיד לקנות.

ל דעת ר"ג במאמר או גט בשניה אחר מאמר וגט בראשונה, **גט** אי נימא דהגט הפקיע יותר ממה שקנה מאמר, הוי גט אחר גט, ואי הפקיע רק למאמר, מהני הגט בשניה, **מאמר** אי נימא דהגט פטר כל מה שקנה מאמר מהני מאמר אחריו, ואם אין הגט פוטר יותר ממה שקנה מאמר, אין מאמר אחריו פ"י דאפשר ל"ל דגט לא מהני לדחות לכל הויקה ה"ו לא מהני לדחות לכל המאמר ואשתיי מאמר, [אבל בחליצה מסלק לזיקה ומאמר], והנה בבבלי מביע האם מהני בדיקא, ואפשר דהלא הני ספקיות בזה, דאי מאמר קאי לחודיה פטר הגט רק למאמר, ואת"ל דתליא הא בהא, ופוסר המאמר לזיקה ילה"ס האם כשנותן גט פוטר לכל המאמר או אינו פוטר.

ילה"ס לר"ג, האם יש ביאה פסולה אחר ביאה פסולה פ"י שנתן גט ובא עליה ואח"כ בא על השניה, דשמן כל מה שיכולה ביאה שניה לקנות קתה בביאה הראשונה, והאם יש ביאת בן ט' אחר ביאת בן ט' עדשו לביאה כמאמר, ואת"ל דאין ביאה פסולה אחר ביאה פסולה וכן ט' אחר בן ט' משום דכח שניהם שוה, ליה"ס האם יש ביאה פסולה אחר ביאת בן ט' כדשמעי' לעיל דל"ג יש מאמר אחר ביאה פסולה, וכן להיפך.

ילה"ס האם חכמים מודים לר"ג ביבמה אחת דאין מאמר אחר גט ומאמר, דבב' יבמות פשיטא דגט"ו אלא מה שיקנה בשניה קנה בראשונה, אבל ביבמה דאין שמוא אף לחכמים אין מאמר אחר גט ומאמר והיינו לצד דאשתייר מאמר אחר גט, ונ"מ האם צריכה גט שני למאמר השני.

ילה"ס **האם קידושין לאחר ל' פוטרת אותה מיבום**, והיינו לר"ג דאין מאמר אחר מאמר דדילמא כיון דקנה הראשון כל מה שאפשר לקנות לא תחול הויקה, אבל אמרו דשאני מאמר מקידושין וויקה, דבמאמר קנה כל מה שאפשר לקנות ע"י מאמר, **ולר' יוחנן דאפי'** קידשו אותה מאה בנ"א תופשין בה דכל אחד שייך במעשיו, **י"ל** דלא כר"ג דל"ג קידושין אלו שכוהן לקנות במקצתן חל כל כח שיש במה שקנה ראשון ולא חיילי קידושין של האחרונים.

פ"ה ה"ו

עשה מאמר תחילה, **מאמר ואח"כ נתן גט** צריכה חליצה אף דאם בא עליה אחר המאמר, יוצאת בגט ללא חליצה, מ"מ כיון דמאמר לא קונה קנין גמור, צריכה גט למאמר וחליצה לזיקה, ומהא דנתן דצריכה חליצה משמע דאינו מיגב ש"מ דגט פוטר יותר ממה שקנה מאמר, ואם מאמר שפוטר רק למאמר, לא הוי גט כלל, דאי"ז כריתות דכפי' בבבלי דמאמר מאלים לזיקה ונדבק עמו, והוי כמגרש חצי אשה.

מאמר ואח"כ חלץ צריכה גט למאמר, דחליצה פסולה פוטרת, ואף דצריכה גט, מ"מ נ"מ דמהני קידושין בצרה, וילה"ס האם מהני קידושין בה דהלא ליכא זיקה ומאיידך צריכה גט.

מאמר ואח"כ בעל הרי"ז כמצותה דמצוה מהמובחר שיקדש ואח"כ יבעול ולא יקנה בביאה משום פריצותא, וכ"ש לאשה דכתיב בה קידושין שלא יקדש בביאה.

פ"ה ה"ג

נתן גט תחילה, **גט ואח"כ מאמר**, צריכה גט למאמר וחליצה לזיקה, **גט ואח"כ חלץ**, א"י"צ כלום.

גט ואח"כ בעל, צריכה גט וחליצה, דאסור לקיימה כיון שנתן גט בתחילה, וש"מ דביאה פסולה אינה פוטרת, והא דחליצה פסולה פוטרת דנתן מאמר וחלץ צריכה גט למאמר, שאני חליצה שעיקרה לפטור, משא"כ ביאה שעיקרה לקנין והקנין מפקיע לזיקה, וכיון דלא ביאה פסולה לא הוי קנין, ונ"מ א"י חליצה קונה לחומרא, דינהו קידושין בצרתה, כיון דכל יבמה שאין כולה לחוץ לעולם היא בפנים עד שתצא לחוץ.

פ"ה ה"ד

לא חלץ תחילה, אין אחריה כלום פ"י שעשה בשניה מאמר או גט או בעל, וכן בעל תחילתא לא מהני מאמר או גט או חליצה בשניה.

ביאה אחר חליצה פוסלת מהכהונה, אף שאין חליצה אחר חליצה מ"מ אין קונה, דהחולץ קאי עלה בלאו, אמנם בירר"א מציו לדרש דלא יבנה, ובר"מ איאת שוהו מד"ו ושמן הכא היינו פסול מדרבנן, ואילה"ק הלא פסולה לכהונה משום חלוצה הנה בבבלי יבמות כד. מבואר דאיסור חלוצה מדרבנן ושמן מק' הלא כבר פסולה, אמנם בתר"כ דריש מקרא לדאשה גרושה מאשה לא יקח', וי"ו דראשה' לרבות חלוצה, ושמן ל"ל לירר' דהוא ד"ל [תחילתא ברש"י מכות יג, וי"מ דנה' בהכי ביבמות פה: ועי"ש בערוך לנר], וכ"כ דנפסלה מלאכול בתרומה [א.ה.] פ"י אף שחזרו לבית אביה כהן], תק' וכי הנושא חלוצתו פסולה מלאכול בתרומה הלא תניא [ביבמות מד:] דהנושא חלוצתו כשרה וולדה כשרה, דאינה מתחללת אלא מביאת ח"כ כמבואר שם סח: או אפי' מח"ל שוה פסולי קהל, כדמשמע להלן פ"ו [וכ"מ לעיל דבנה פסול רק מח"כ, וע"ע ביכורים פ"א ה"ח], ודאמרי' להלן פ"ו המחזיר גרושתו נפסלה בתרומה, שאני גרושתו דכ' ביה טומאה דכפי' רבינו מאיר בתורא"ש מד: ודוהתיא היא כשרה קאי על מחזיר חלוצה, וילה"ק דלעיל פ"ב ה"ח נתן הבא על צאות חלוצתו לא פסל, ומשמע דעל החלוצה עצמה פסלה, וע"ע ולכן ש"ל דהא דפסלה מהכהונה י"ל בבאו האחים, וכמ"ד דשאר האחים חייבים כרת על החלוצה משום אשת אח, אבל למ"ד דאף האחים אינם חייבים כרת, י"ל דפסל לכהונה היינו בבא על הצרה, וכמ"ד דחייב על הצרה כרת, אבל למ"ד דפסור י"ל בבאו אחים על הצרה, וכמ"ד דהוא והאחים חייבים על הצרה, אבל למ"ד דכולם פטורים אין צורה, י"ל כר"ע דיש ממוזר בחלוצה, א"ל ככר"ע כטושיה יבמה כהן ומחלל בביאתה דנועשית חלה ע"י איסורי הנהוג כמבואר בקידושין עז. ויביר' מכות פ"א ה"א והוא מתור"כ אמור, ודעת הר"א איסור"כ פ"ה דכל שנבעלה לפסול לא נעשית זונה ופסולה לדתורמה, [ודלא כשאר ראשונים עיי' שו"ע אה"ע ו' ח'], ועי' פסול דרבנן מבואר בר"מ שם פ"י ח', דאין נעשית זונה אבל נעשית חללה והמל"מ שם הק' מ"ש, ובאו"ש כ' לבאר בר"מ דמקורו מיר' דידן, דמבואר דנושא חלוצתו אינה נפסלת בביאה, וטעמו לאו משום דאין ח"ל מיפסלא, כיון דדעת היר' דאף ח"ל מיפסלא כדס"ל במחזיר גרושתו, אלא משום דאינה נפסלת משום זונה מאיסור דרבנן, והכי משני דבעלה לכהן ונועשית חללה קאי מאיסור דרבנן.

הא דהדר ותני דאין אחר חליצה כלום, קמ"ל אף בב' יבמות דלא מהני מאמר בצרתה אמנם צ"ע מנין לחליצה פסולה בב' יבמות.

הא דאמרו אין אחר חליצה כלום אף דמהני קידושין החולץ בלב דהא לכו"ע לחולץ אין בה כרת, י"ל או כר"ב דמאמר קונה שלא לדעת אבל קידושין תפסי רק מדעת דיוהלכה והיתה לאיש אחר' משמע מדעת, ומתני' איירי בשלא מדעת א"נ אף לחכמים וע"כ מתני' בעשה מאמר מדעת, וכשנתכוין לקנות לשם מאמר לא קני.

מאמר ביאה גט וחליצה האם מהנו שלא לדעת, **מאמר, לחכמים** אינו קונה אלא מדעת, ולרבי קונה אף שלא לדעת דומיא **דביאה** ביבמה דמהני שלא לדעת, ומ"מ אף לרבי גט ביבמה מהני **רק לדעת**, כיון דדוקא מאמר שקונה דמי לביאה שקונה ביבמה, אבל קט הפוסר דמי **לחליצה דמהני רק לדעת** כמבואר להלן פ"ב דבעי שניה מתכווין, [וודתן

דחליצה קטנה שחלצה שוה עומד עומד ע"ג], וגט דבעי י"א אף מדעת האשה, וי"א דא"צ דעת האשה, דומיא דגט אשה דמהני בע"כ.

פ"ה ה"ה

יבם א' בבי יבמות, **מאמר ומאמר או מאמר וביאה**, צריכות ב' גיטין וחליצה לא מהן, **מאמר וגט**, צריכה גט וחליצה, **גט ומאמר** צריכה גט וחליצה, **מאמר וחליצה** הראשונה צריכה גט.

פ"ה ה"ו

לב גט וגט בב' יבמות, צריכות חליצה, **גט וביאה** צריכה גט וחליצה, **גט ומאמר**, צריכה גט וחליצה, **גט וחליצה** אחר חליצה כלום.

ילה"ס **האם יש מאמר לקטן בן ט' ויום א'**, אליבא דרבי דמאמר קונה בעי"כ, דשמן כיון דביאתו אינה גומרת אלא רק כמאמר בגדול, ה"נ יש לא מאמר, **אבל תמנה** דא"כ מה בין מאמרו לביאתו הלא שניהם קונה ומשייר, ונבונס"א הק' דא"כ מה החילוק ממאמר של גדול.

חליצת קטן בן ט' ויום א', **לר"מ** דינה כביאתו שקונה ומשייר [ועשו חליצה כגט, כמו דביאה הוי כמאמר], **ולרבנן** אינה כלום, דדוקא ביאתו הוי כמאמר לפי שביאה בגדול קונה אף שלא לדעת, אבל חליצתו עשו דומיא דגט בגדול דאינו אלא **לדעת** והא דמציונו להלן פ"ב ה"ד ל"ג' המשנה שבירר' דחליצת קטנה מהני מדיעבד, פ"י חוס' קד: דהיינו בגדול עוע"ג, [ומטו מהגר"ח דהא דלא מהני גטל עוע"ג בקנין דקנין צריך דעת, אבל חליצה א"י"צ דעת אלא כונה שאינו מתקנס, ולכן מהני כדיעבד], אבל קטן בן ט' לא מהני אפי' גדול עוע"ג משום דאימעיט מאי"ש'.

פ"ה ה"ו

עוד דיין ב' יבמות, חלץ וחלץ, או **חלץ ועשה מאמר או גט או בעל**, אין אחר חליצה כלום, וכן **בעל ובעל**, או **בעל ועשה מאמר** או גט או חלץ, אין אחר חליצה כלום, בין ביבם א' וב' יבמות, ובין בב' יבמין ויבם א'.

פ"ה ה"ח

מתי והאם יש מאמר או גט אחר חליצה וביאה, אחר חליצה אין כלום בין חליצה בתחילה, בין באמצע אחר מאמר או גט דהוי חליצה פסולה, ובין בסוף אחר מאמר וגט, **ואחר ביאה, לת"ק** רק בתחילה אין אחרייה כלום, **אבל אחר מאמר או גט הוי ביאה פסולה** וצריכה חליצה לזיקה, ואי עשה מאמר צריכה גט, ואי נתן גט אוסר בקרובות, והתבאר לעיל ה"ג דשאני חליצה פסולה שעיקרה פטור משא"כ ביאה שעיקרה קנין, **ולר' נתמיהא** אף באמצע אחר גט ואף בסוף אחר מאמר וגט אין אחרייה כלום דלא מהני מאמר או גט.

האם צריכה גט אליבא דר' נתמיהא בביאה באמצע או בסוף, **לרבנן דבבל** ביאה פסולה פוטרת בין אחר מאמר ובין אחר גט בראשונה, **ולרבנן דא"י** רק ביאה שאחר מאמר פוטרת, אבל ביאה אחר גט אינה פוטרת לצריכה חליצה, כיון דהגט דחה לזיקה, אבל ביאה אחר המאמר קנתה כל מה ששייר המאמר, [ואפשר דסברא זו אף אליבא דת"ק, כיון דלא אשכחן לת"ק דביאה אחר מאמר אינה פוטרת], והנה **אמרו בשם ר' יוחנן דג' אמרו דבר אחד** דמאמר קונה קנין אלים, ר"ש דמספק"ל אי מאמר קונה לגמרי, ור"ג שאין מאמר אחר מאמר, ור' נתמיהא דתניא, ג' יבמות שעשה מאמר ביאה וגט או מאמר בשלישית, לר' נתמיהא הראשונה צריכה גט וחליצה ואין אחריה כלום וה"ה דיכול לחלוץ לשאר יבמות, דאיכא ק"ו לביאה שאינה פוסלת לכהונה מחליצה הפוסלת לכהונה ואין אחריה כלום, **לחכמים** פוטרת י' גיטין וחליצה אחת ומבואר דלר' נתמיהא ביאה פסולה קאי שאינה פוטרת מ"מ אין אחריה כלום, דהוי כמאמר אחר מאמר, והוינו דביאה פסולה הוי כמאמר, [ומהני ביאה אחרייה כהן דביאה קונה דמי ששייר המאמר, אבל ש"מ דאין ביאה אחר מאמר פוטרת, ודלא כרבנן דא"י, א.ה.] והיינו ולרבנן דבבל דאין תק' דמבואר דלר' נתמיהא הראשונה צריכה חליצה ואין ביאה פסולה פוטרת], והא דלא שמעי' הכי לר' נתמיהא ממתני' דנתן אין אחר ביאה כלום, כיון דאפשר משום דביאה פסולה פוטרת, משא"כ בבריתא דצריכה חליצה, וכיון דביאה בשניה חשבי כמאמר, מבואר דלר' נתמיהא אין גט אחר מאמר, אבל לר"ג יש גט אחר מאמר, דביאה בסוף דמתני' איירי אחר גט ומאמר, כ"פ הרמב"ן לסוגיא זו, אבל ק"ק דלפ"ז אין הק"מ יוחנן אלא מגופא דבריתא].

הבא על יבמתו

לג אופנים דמהני יבוס בדיעבד, יבוס מהני בשוגג כסבור שהיא אשתו ובמזיד שלא נתכוין לשם קנין ואי"ש שניהם שוגג או מזיד, ואפי' **אנוסים** ופי' בבבלי שנתקשה לאשתו ואח"כ הדיקוהו, דאל"ה א"י"א אונס דאין קישוי אלא לדעת, וי"מ בירר' דמשמש באבר מת קנה, ובין ברצון נקט לאורחיה, א"צ אפי' שוגג שאינו אונס, ואף המערה, ואין חילוק בין ביאה לביאה שלא כדרכה.

תני ר"ח דחרש ושוטה שבעלו קנו ופטרו צרות, ול"א דדוקא פיקח שיש בו דעת מהני שלא לדעת ומשום כל הראוי לבילה, אין ביזה מעכבת בו.

מנין לשלא לדעת ושלא כדרכה וביאה שכינה גמורה **והנערה**, כ' 'יבמה יבא עליה', וכ' 'ולקחה לו לאשה' אף שלא לדעתו שלא לשם קנין, ו'יבמה' אפי' על כרחא, 'יבמה יבא עליה'

וְכִי וּלְקַחְתָּ לוֹ לְאִשֶּׁה׃ שְׁלֹא כִדְרָכָה וּבִבְבִּיל הָקִי אֶיךָ יִלְיָף לַכֵּל מִיְלִי מִקְרָא, וְיִצְמָה׃ אִפִּי׃ מִן הַצַּד שְׁלֹא כְדָרְךָ בִּיבֵאָה הָיִל לַמֶּטֶה הוּא לַמַּעֲלָה, אִלָּא שְׂוִיהֵם מִן הַצֵּד, וְיִצְמָה׃ אִפִּי׃ בְּהִיעָרָה.

מה חשיב העראה וגמר ביאה, לר"י בשם ר' שמואל העראה
כדי שתכנס אצבע בין השפיות
פרווריו החיצון שקודם המקור, והיינו נשיקת אבר, **וּלְר' יוחנן** כניסת עטרה, למקור, **אָבֵל לִר' בַּא ב"ח בשם ר' יוחנן** כניסת עטרה זו גמר ביאה והעראה נשיקת אבר, ולר' יוחנן [בשם סתמא דירון], גמר ביאה היינו כניסת כל הגדי, אי"נ העראה היא תחילת עטרה, וגמר ביאה הוא על תחילת העטרה, ועי' ט"ז וב"ש מה"ע [כ].

הגומר בגמר ביאה, אצל ר' יוחנן
בעריות
כהן דעשו את האהרה כגומר, ו**אי"ל שפשתה חורפה** חציה שפחה חציה בת חורין המאורסת לעבד, והבא עליה חיוב מלקות ואשם, אבל אינו חיוב עליה עד שיפלוט שכבת זרע דכ' ואיש כי ישכב את אשה שכבת זרע, אלא **באלמנה לכה"ג**, **דחיוב על חללה בהעראה** ככל חיובי לאון שנחתייב בהעראה כדלהלן ה"ב, **ומשום ביאה** משנכנסה עטרה פי כיון דכ' לא יחיל' וגם לא יקח', לחייב על ביאה בהעראה, ועל קידושין בגמר ביאה, דאין אשה מתקדשת בהעראה, כמבואר בבבלי קידושין י'. [ומשמע הדעראה היא נשיקת אבר], **ותיוב משום חילול זרעו, לר' בא בר ממל** משגמר ביאתו דהוי ביאה הראויה להוריע, **אָבֵל לר' בא ב"ח** בכניסת העטרה הוי גמר ביאה ומחייב משום קידושין, ומשום חילול זרעו, [ותימיה דנח' במציאות, ממתי הוי ביאה הראויה להוריע].

כל הנשים מטמאות בבית החיצון, לר' יוחנן
מקום שנראה כשתניקות יושבות למים שנפתח מטע הרחם, **אָבֵל לר"ל ר' זכאי** כיוון דאותו מקום מטמא במגע שרץ ול"ח מגע בית הסתרים שאינו מטמא, אבל בעי קרא לטמא נדה, אלא מטמא עד בית השניים לחלוט' בישר כמין שנים שסוגרית את הרחם, אבל לפנים מבית השניים סתוה, **ובשם שמואל** אמרו דכל בית הבושת נקרא בית החיצון לטמא.

קנין יבום בביאה גרועה
דמתני', **לר' יוחנן** הוי כאשתו וקנה הכל, וכן הוכיח ר' יוסי מדתנן כנסה ה"ה כאשתו ומשמע אפי' ביאה גרועה, אבל **לשמואל** קנה לירש את המת ולאוסרה לאחיו, ולהתיר צרתה לזנוק ואף דא רביא גרועה אינה עושה אירוסין, מ"מ אתרביא מקרא דהוי יבום, ואמר ר"י ב"א דלשמואל לא קנה לכל בהערה שבה שני קנין קניני קידושין, אבל בגמר ביאה קנה הכל ואפי' בשוגג דלא קנה בעלמא משום דמיסר דעת, אבל ביבום קי, **ור' מנחמיה אמר** ה"מ דלא קנה בבא עליה בבית אביה דעושה קד אירוסין, אבל בבית בעלה פי' שנסכסה חופיה [ונרמב"ם] קי' מ"ש חופה ביבמה, אבל בקרן אורה פי' דכיון דלשמואל עושה בביאה זו רק אירוסין שפיר שייך חופה].

האם ביאה גרועה מאכילה בתרומה, לשמואל
אילו קנה לכל אם אכלה בבית בעלה פי' אלמנה מהנישואין **אוכלת** ואף דהוי ביאה גרועה ועושה ר' כאירוסין, מ"מ ארוסה אוכלת ד"ת, ורבנן גזרו עליה, והנה דעת היר' דארוסה אינה אוכלת מדת' [א.ה.ה. ועי' להלן פ"ט ה"ה ידר' כתובות פ"ה ה"ד], וצ"ל דבמקום יבם אוכלת מחמת אחיו המת, אבל אם לא אכלה בבית בעלה פי' אלמנה מן האירוסין אינה אוכלת, ומסייע לשמואל מדתניא בת ישראל פיקחת שנשאת לכהן הויש אינה אוכלת דהוי נישואין דרבנן, ואם מן ונפלה ליבם, פיקחת אוכלת וחרשת אינה אוכלת דביאת היבם קונה קנין גמור וחרשת אינה אוכלת דכיון שלא אכלה בחיי בעלה אינה אוכלת אף אצל היבם, אמנם לעיל הובא דלר"י ב"א קני בשוגג אפי' לשמואל, [וכ' בדר"א דתנתיא פליג על ר"י ב"א], ואמר ר' יוסי דאמר' לא אכלה ממש אלא רק נרזאת לאכול אוכלת, **וּלְר' יוחנן** דקנה לכל אפי' לא אכלה בבית בעלה אוכלת, ומסייע לר' יוחנן מדתניא בת ישראל פיקחת מאורסת לכהן פיקח ונתחרש או נתחרשה קודם נישואין, אינה אוכלת בתרומה, ואם מת, אפי' יבם חרש מאכיל דביאת יבום קונה ואי"צ דעת בזה, ובוהי יפה כח היתוס מכח הבעל.

פ"ו ה"ב

לד' ביאה גרועה מועלת בשאר איסורים והיינו הבא על כל העריות וליפ' לה בבבלי סח. ואף בהעראה כמבואר בפ"ו דשבת, וכן הבא על א' מהפסולות, או אלמנה לכה"ג וגרושה וחלוצה לכהן הדיוט איסורי כהונה, ועושים חללות, וגרושה נאסרת בתרומת בית אביה בביאתה לכהן, ואיסור ממזר ונתין'.

ביאה האסורה בכהונה, כ' 'אלמנה לא יקח' ואי"ל דוקא מדעתו, אלא אף אנס ואי"ו קיהה לרצועה, חייב דכ' לא יחיל זרעו בעמימ' כל שראוי להוריע לוקה, ואף אה הערה בה חיוב אף דאי"ל קיהה און ראוי להוריע לר' ע"ד מדר' **ל'א יחיל' ולא כ' לא יחל**, אבל מדר' כ"ו ו"ו, ולר' ישמעאל דמצניו דרדריש ממקרא אחר, אי"נ דלא דריש וי"ו, יליף מדר' לקיהה משאר עריות לעשות את המערה כגומר, ומי"מ לא ילפי' לאיסור ממזר דכ' באיסור כהונה 'ולא יחל' שאינו ממזר אלא חלל, ולר' בא בר ממל ילפי' לשון קיהה משומרת יבם דעשה את המערה כגומר כ"ל ה"א.

פ"ו ה"ב

פסול כהנת בתרומה, איסורי כהונה מהאירוסין, לת"ק
לא יאכלו דמשתמרת לביאה פסולה, וכ' ובת כהן כ' תהיה לאיש זו היא בתרומת זוגי, והויה לשון אירוסין ודרשי' אף לכהנת המאורסת לכהן הפסול לה, שאינה אוכלת בתרומה [א.ה. לכו' מתני' איירי דוקא בבת כהן,

דאי בת ישראל הלא לדעת היר' אינה אוכלת מדר' עי' להלן פ"ח ה"ה דאן ארוסה אוכלת מדת', אבל **לר"א ור"ש אוכלת**, לפשון הויה זו נישואין דומיא דכ'י תהיינה לאיש שתי נשים', אבל הק' דהלא לר"א ור"ש בת כהן שנתארסה לישראל אינה אוכלת מדר' 'בת כהן כ' תהיה', והיינו אירוסין ולא משני, ובבבלי סח. דריש לפסול בת כהן לזר מקרא אחרניא ומייתר הן קרא לאסור את הנבעלת לפסול לה, אבל הירי יליף לתרוויהו מהן קרא, [והנה בבבלי פסלי דוקא את הזר אצלה, אבל כהן המחזיר גרושתו לא פסל, אבל לירו' לעיל פ"ד ה"י"ג אף זו נפסלה, בארנם לעיל א"ה ה"ב כמבואר דבא על חלוצתו לא פסלה, ועי"כ משום שאינו זו אצלה, ועי"ע ארי"ש איסר"ב יח ועי"ע ביה"ל תרומות ז' ו'].‏

דעת ת"ק במשתמרת לביאה פסולה, התבאר דילפי' מ"כ תהיה' לפסול מאירוסין, והיינו מדר' לאיש יתירא, דהול"ל כ' תהיה לזר, דפעמים איש המאכיל נמי פוסל, ולא ילפי' ק"ו מביתא זר שאינה פוסלת בכהונה ופוסלת בתרומה, דביאת כהן הפוסלת בכהונה תפסול בתרומה, דשאני זר שאינו מאכיל את האחרות, ולר"א ור"ש לא ילפי' להאי ק"ו כיון דשאני כהן שהוא ראוי לאכול, אבל אי"ל משום שראוי להאכיל אחרות, דתנן להלן דפצועו דכא וכרות שפכה שלא באו על נשותיהם משעשעו כן, אוכלת אשה הנשואה להם בתרומה, והני אינם ראויים להאכיל כלל.

כהנת שנתאלמנה מפסול כהונה, הא
לת"ק מהאירוסין תאכל, וה"ה נשואה שלא בבעלה, אבל אלמנה מהנישואין שנבעלה, וה"ה ארוסה שנבעלה, לא תאכל.

פ"ו ה"ד

לה נשים האסורות לכה"ג, אלמנה ואף מהאירוסין, דכ' 'אלמנה' ומשמע אף מן האירוסין.

מוכת עץ ובוגרת, לתנא דמתני' מוכת עץ אסורה, ובוגרת, לת"ק אסורה דכ' 'בבתולה', ור"א ור"ש מכשירין עי' בבבלי במאי פליגי ויבדיר לא משמע הכי, ושאיני מוכת עץ שיצאו בתולה לחוץ, **ויש אומרים** בוגרת אסורה, ומוכת עץ לת"ק אסורה, ולר"א ור"ש מותרת, ושאיני בוגרת שעברו ימי הנועורים אבל בעולה אף שלא עברו ימי הנועורים שפיטא דאסורה.

טומאה לאחות מוכת עץ לכהן הדיוט, **לר"מ ור"ש** לא יטמא **ולרבנן** יטמא, וא"ש דעת ר"ש אליבא דתנא דמתני' דמ"ע אסורה, [ומשמע דטמטא גם לאחותו בוגרת, ובבבלי מבואר דלכו"מ אינו נטמא לבוגרת] ולרבנן פי' ת"ק אליבא דתנא דמתני' דאסרו גם מ"ע וגם בוגרת אילה"ק מ"ט נטמא לאחות מו"ע הלא אינה בתולה ואינה נערה פי' אה דכ' נערה באנוסה ומפותה מגלה על בתולה למטע לתרוויהה, די"ל דשאני טומאה דכ' 'לאחותו הבתולה' למטע אנוסה ומפותה, ודוקא אשר לא היתה לאיש, ומו"ע יצאו בתולה שלא עי"א ע"ש [ומשמע דת"ק דמתני' לאו ר"מ ובבבלי לא משמע הכין].

עוד בדין טומאת כהן לאחותו ואשתו, כ' 'הקרובה' לרבות אחותו שנתארסה, אליו לרבות את הבוגרת ועי' תוס' ל"ל קרא הלא לא יצאו בתולה עי" איש, והא דגבי טומאה לאשתו, אמרי' 'קרוב' ולא ארוסה 'אליו' ולא גרושה, י"ל דשאני ארוסה שעדיין לא כנסו, משא"כ אחותו דלעולם לאכניה פנים עד שתצא.

כה"ג באנשות או מפותות, לא יכנסו, ואם כנס לא יציא דעיקר קפידא בן בתולה בשעת קיהה דהלא אשתו אחר קיהה נמי הוי בעולה, ונראה ברשב"א דבעלת עצמו ליכא איסור דאו' אלא דרבנן, ושל אחרים יוציא כיון דנפגמה בריי אחרים.

קטנה וממאנת לכה"ג, לא יקח קטנה דכ' 'אשה' ולא קטנה, וממאנת משתגדיל יכול לקחתה, וקמ"ל דל"ח גרושה.

כהן שאירס אלמנה, ונתמנה לכה"ג יכנסו, ומעשה ביהושע בן גמלי' שקידש את מרתא בת ביתוס ומינהו המלך להיות כה"ג וכנסה [ועשה הערמה שהושיב לאשתו בחופה ותנן יצא קול שהיו מקדשות, והר"ו מקדשת ובבבלי דייק מדתנן ומינהו ומלך וכן נתמנה, שלל היה רצוי אלא עי" תרובא דדיני' שהעלתה מרתא לינאי המלך, וקמ"ל במעשה הג"ל דאף מרתא לא רצתה מתחילת], ויה"ס באירס קטנה ונתמנה להיות כה"ג האם כונס דיילמא דוקא אלמנה דדרש' יקח יתירא כיון שאירס כונס אע"פ שאינה בתולה.

כהן הדיוט שמת אחיו ונתמנה לכה"ג, לא יכנסו אף שעשה מאמר, ואף לבי"ש דאמרין קטנה ולקח הויקה, מי"מ לא הוי כאלמנה שאירסה, כיון דמאמר קונה ומשיי, ואף לר"ש דמסתפק האם מאמר קונה, ודלא כר"א בן ערך דמאמר קונה לגמרי.

כה"ג שמת אחיו, חולץ ולא מיבם, וקמ"ל כמ"ד חליצה פטור להפקיע הויקה, אבל למ"ד חליצה קנין והוי קונה ומגרש, ילה"ק וכי אומרים לו לקחת אלמנה.

פ"ו ה"ה

לו אליונות וזונה לכהן, לת"ק
כהן וה"ה ישראל לא ישא אלוניות אא"כ יש לו בנים [א.ה.ה. דאין אלוניות זונה כאלונית כחכים להלן], **וּלְר' יהודה** אף אם יש לו אשה ובנים לא ישא, שהיא זונה האמורה בתורה דכל ביאה שאינה לפ"ו הוי ביאת זנות, [ונבערין לג' מתחילה צידד דקרא אחר ביאה ראשונה הוי זונה, וככהן שאינו לוקה משום זונה אלא לאחר שבא עליה, כמבואר ברש"י קידושין עח. אמנם כ' שם דאף

בביאה ראשונה משום זונה, ואפשר משום דבאסור כהן ביאת זנות, ושאיני בקידושין שאינו זנות אלא רק מחמת איסור], **ולחכמים** אין זונה אלא גירות ומשוחררת ושנבעלה בעילת זנות ודעת תוס' דדוקא מחי"כ, והיינו בעילה שא"י' להיות אלא זנות, משא"כ חיובי אלונית דחסי' בקידושין, אבל דעת רש"י והרמב"ם דכל ביאת איסור הוי ביאת זנות, [ולפי"ז כיון דחכמים באו לחלוק על ר' יהודה, צ"ל דביאת אלונית אי"ו איסור, ומי"מ נעשית זונה, ועי' מ"מ אישות א' י' ונאו"ש שם].

איסור אלוניות בישראל, הא דתנן כהן לא ישא אלוניות משום ביטול פ"ו אף ישראל בכלל, ותני כהן משום סיפא דאין קרא **אלא גירות וכו'**, ופי' עי' מ"ט ח"י כבבלי דאמרו כהן אבד ר' יהודה דאיכא איסור דוקא לכהן, ושמא אף בישראל איכא איסור משום ביאת זנות.

טעמא דר' יהודה, דכ' 'בין שורתם יצהירו', וכ' 'ולא יפנה דרך כרמים' דחטא אנשי דור המבול ששימשו נשותיהם לא לפי", אלא כ' השתית כל בשר את דרכו על הארץ', וכן כ' 'אכלו ולא ישבעו הנו ולא יפרצו' שלא היתה ביאה לשם בנים שלא יתפרצו כבנים, וכ' 'ויקח לו למך שתי נשים' עדה שהיה מתערך בגופה שהיה משקע כוס של עקרין, וציילה שהיו יושב בצילה של בנים.

הק' לר' יהודה היא עקרה וקזינה אסורות בביאה, אבל לישא אף לחכמים אסור, כפי שאסור אלוניות כמבואר בתוספתא פ"ח.

פנוי הבא על הפנויה שלא לשם אישות
וכ"ש נשוי, לר"א הרי"ז בעילת זנות, וש"מ דלשם אישות שרי אף דמתקדשת רק בסוף ביאה ולא בהעראה, דכולה חדא ביאה, ולפי"ז כהן גדול מקדש בביאה ולא הוי כבא על בעולה אף האחרונים פי' דכונת הירי' ללמד דתחילת ביאה קונה, אבל אי סוף ביאה קונה אסור לכה"ג לקדש בביאה, ולמס' הבבלי דקונה בסוף ביאה ה"ה אסור לקדש בביאה, אמנם לעיל התבאר דהירי ס"ל דהעראה לא קונה, וזע"י מ"ט הבירא ראיא קרא' ולא מרבנן דנח' על ר"א, וכי נימא דכל המקדש בביאה הוי ביאת זנות אף כי נימא דעת הירי' דליכא איסור [כדת' הראב"ד אישות א' ד', ודלא כמ"מ וכדמשמע להלן פי"ג] מ"מ לא ראוי לעשות כן א.ה.ה. צ"ב דלכאוי לראב"ד שרין], ועוד צע"מ ל"א הוכיח הירי' לכהן הדיוט דשרי לקדש בביאה.

פ"ו ה"ו

פריה ורביה, לא יבטל מפ"ו אא"כ יש לו בנים, **לכ"ש ב' זכרים דכ' במשה** 'גרשום ואליעזר', ולכ"ה זכר ונקבה דכ' בבריתא העולם 'זכר ונקבה בראם', **לר' בון ב"ה** אמרו אפי' זכר ונקבה, דאל"ה ה"ו מקולי ב"ש וחומרי ב"ה דבעי דוקא זכר ונקבה, [א.ה.ה. עי' רשב"א. אמ. דקל' וזכוכי ונקבה ב"ש לתומאר דעניא וצאנע דע שיהיו לו ב' זכרים, ועי' ירו' פאה פ"ה ה"ב דחשבי' קולי ב"ש, דוקא אי הוי קולי מב' צדידין, ופי' בשעירין ר"ה אפילה מכוונבי' יבמות סימן י' דכתב דספק הירי הוא האם ב"ה אמרו אפי' וב"ש דוקא או איפכא, ואמרו דע"כ ב"ה אמרו אפי' דאי ב"ש אמרו אפי' וב"ה דוקא נמצא דבי"ש לקולא], **ואמרן** דבני בנים כבנים, ובנות הבנות כבנות אבל בן הבת ובת הבן לא עולין, והנה לר' בון יש לעי' מ"ט ל' עולין, וצ"ל דהך מ"ד פליג וכשי' הבבלי דבעי דוקא זכר ונקבה, ולפי"ז אפי' מתו בנו ובתו, ונשאר בן הבת ובת הבן יצא, ולפי"ז יל"פ דבן הבת לבד לא מהני, וכן בת הבן לבדן לא מהני.

נולדו לו אלוניות או סרים אין מקיים בהם פריה ורביה.

נשא אשה ושהתה עמו י' שנים ולא ילדה, אינו רשא לבעל מפ"ו, ומגרשה והאם הפנויה מונה י' שנים משעה שהפילה, כדכ' 'מקץ עשר שנים לשבת אברהם בארץ כנען' בא על הגר, ולא מחשבים לשנים שהיו בחוץ לארץ דשמא עון חו"ל גורם, וכדתני דתתלין בכל דבר המונע מהריון ואם חלתה היא או חלה הוא, או שהלך למדינת הים אין מונים לי' שנים.

שהתה י' שנים ממי יש לה כתובה, לאחר י' שנים מותרת לאחרים, דשמא הראשון לא זכה להבנות ממנה, ויש לה כתובה מהראשון וכן מהשני, ולאחר שהזוהקה עקרה אין לה כתובה, [ש"א מהרביעי, ובשם ר' חזקיה מהשלישי דאיהא חזקה בתרת], וכיון שהזוהקה הוו קידוש טעות, [וכגון שלא הכיר בה], ומ"מ צריכה גט ולא דמאי לאלוניות, דמ"מ אינה אלא חזקה, מהשלישי י"א דיש לה אבל מהרביעי וחמישי אין לה כיון דקידוש הרביעי קידושי טעות, ואף דלא ילדה לרביעי וחמישי מ"מ אין הראשונים נוטלים כתובתה שנזונה, דאמר' שעשכיש נתעקרה ולפי"ז א"ה דהשלישי לא [השני] נזון כתובה, ול"א הוי מק"ט מתחילה, כיון דאמר' דנתעקרה לאחר הקידושין, ואם ילדה מהחמישי, אינה נוטלת מהראשונים דאמר' לה שתיתוקינן יפה מדיבוריך דאי התברר שהיא בת בנים אמרי' לה שאין גיטה גט, והא דל"א הכי מבואר בבבלי כיון דאמר' השתא הוא שהבריאה.

מתן יא חזקה בנ' בא בנ', נבעלת וראתה דם, לא תבעל, איכא דתני דלא תבעל לשלשי ויכאיז דתני לא תבעל לרביעי, ואפשר דנח' במח' גני' בשהתה י' שנים, והא דנח' במל את הראשון והשני ומת לא ימול את השלישי דהזוהקה שאין דמו נבלע, ויכאיז דתני לא ימול את הרביעי, אי"ל דמ"ד דלא ימול את השלישי ס"ל דחזקה בתרי, דאפשר דהכא מחמיר משום הסכנה.

מעשה בר' נתן שבא לקיסרין של קפטקייא, והיתה אשה שג' בניה מתו מחמת מילה, והביאו את הרביעי, וראה שאין בו דם ברית שהיה ירוק, ואמר להמתין ומלו לאחר זמן וחי, ונקרא 'נתן' על שמו ואף דהזוחק למות מחמת מילה, שאני איכא דרואים שאין דם ברית, [ועי' תוס' מולין מז. ובמהרש"א שם, ובתוס' שם ד: ופת"ש י"ד רסג' ד'].‏

לז תתן דהמפלת מונה י' שנים משעה שהפילה, וכן אם היו לה בנים ומתו, מונים משעת מיתה דיכולה לומר דעתה איתרע מזלה.

מי מצווה על פיו, **לז"ת** ק' האיש מצווה על פ"ו ולא האשה דכ' ומלאו את הארץ וכבשוהו' ללא וי"ו והיינו לשון יחיד, וע"כ הוכר דדרכו לכבוש, **ולז"י** בן ברוקה על שניהם כ' ויברך וגו' פרו ורבו' וגו'.

התובעת להתגרש מחמת שאין בה בנים, שומעין לה, ואמר ר"א בשם ר"ח משום דהלכה כר"י בן ברוקה, אבל ר' בא בשם ר"ח אמר דלא שמע כן מר"ח דהלכה כריב"ב אלא מחמת הדיהין עמה שבאה בטענה שבקונתה מה תאה עליה, והשיב ר"א מבעשה אחר, דהנה ר' **בא אמר בשם ר"ח דרבי ביקש לעקור ת"ב** ולקובעו בעשירי, ולא הניחו לו, וא"ל **ר"א בשם ר"ח** דרבי ביקש לעקור ת"ב ושחל בשבת, דהואיל נדחה ידחה, ולא הניחו לו, אלא ידחה למחר, וע"ז אמרו טובים השנים מן האחד דע"י שניהם התבררה שמעתא.

אלמנה לכהן גדול

פ"ה הא"

האכלת תרומה לעבדים שהכניסה אשתו חללה, כגון אלמנה לכה"ג וגרושה ולוצצה לכהן הדיוט, עבדי מלוג פי' שהבעל אוכל פירות [מלשון מליגת הראש שתולשין הישער, א"ל כמים ורחוץ כשלים והולכין], ואם פחתו או הותירו האשה מוריהו או מפסדיהו, אין אוכלין תרומה, ועבדי נכסי צאן ברזל נכסים ששמאן בדמים וקבל עליז אחריות ולאחר שמת או גירשה נוטלת כשיעור שהכניסה, [ואם פחתו או הותירו הוא המפסיד המוריהו], יאכלו בתרומה ובתרומות פי"ה א' על הא דכהן ששם פרה מישארל מאכילה תרומה, מדתניא דהקונה עבד, ויש לישראל חלק בו אפי' א' ממאה אינו אוכל בתרומה, ושמא מתני' שאני דאם הותירו וחתירו לו.

כהן מאכיל תרומה את קניינו וכן קניינו מאכיל את קניינו, והיינו אשתו ועבדו של כהן אוכלים בתרומה דכ' וכהן כי יקנה נפש קנינו כספו' וגו', ואשה נקנית בכסף, ואן הנקנית בשטר וביאה אוכלת דהוקוש הוית להדור', וכן דאשתו משועבדת לו הוי קונה ועי' ביה"ח תרומות פ"ו ה"ג, ואשתו שקנתה עבדים מאכילה וכן עבדו שקנה עבדים, ופי"א מדיכ' קנין כספו' יתירא דאף קניינו שקנה, ונקיין קנינו שקנה נמי אוכל, ופי"א שאין שלישי אוכל, אבל לא משמע הכי מלשון הירוי להלן, ופי"א מדיכ' וכהן כי יקנה נפש קנין כספו הוא **יאכל** בו ויליז בתו הם יאכלו בלחמו ומיתורא דלשון אכילה, ש"מ שהילוד מאכיל וקנין כספו מאכיל.

ה"מ דעבד שקנה מאכיל, בקנה ע"מ שיהא לרבו רשות בו, אבל אם קנה ע"מ שאין לרבו רשות הוי קניינו של עבד ואינו אוכל, והא דאלמנה אוכלת מחמת בניה דאף עבדיה אוכלים, פי' בדרך קנינו משום חדשיש בעלה כחי וכאילו אוכלין מחמתו, ואם מת העבד כל הקודם לזכות בעבד זכה דנעשה העבד הפקר.

הטעם דאין עבדי מלוג אוכלים בתרומה, לר"א דכ' דהם יאכלו והם יאכילו' ואם אין המאכיל שלהם אוכל פי' האלמנה שנתחלה אינה אוכלת, אין מאכיל אחרים, ולר' יוחנן מדת"א אוכלין, אלא קנס הוא כדי שתלך מעמו, מחמת שהיא ועבדיה אינם אוכלים, וגו"מ דעבד ערל מחמת סכנה שקנה עבד, דאינו אוכל, אבל אין קנסו.

האם בעל יכול למכור עבדים שהכניסה אשתו, עבדי צאן ברזל, לר' יוחנן אינו יכול למכור, ולר"א יכול למכור דהלא אוכלין בתרומה מכוחו, והשיב ר' יוחנן דהלא עבדי מלוג מדינא אוכלים מדת"ל ר' יוחנן, ואף לר"א אוכלין כשיש לרב רשות בהם ומודה ר"א דאין יכול למכור עבדי מלוג, והא דבדין שלא יאכלו מחמת שש"מ אשתו, אלא דתקנו דקנין פירות של הבעל מאכיל, ומ"מ אינו נותן רשות למכור אבל עבד צאן ברזל באנו להאכיל משום דאחריות הנכסים עליו, דאחריות משוי ליה כדידיה ובדין דיכול למכור.

לח מסייע לר"א, מדתניא עבדי מלוג יוצאין בשן ועין לאשה ולא לאיש, ועבדי צאן ברזל לאיש ולא לעין, ולר' יוחנן י"ל דאינו יכול למכור ששום עבדו האשה, ומ"מ יוצא בשן ועין משום דשאני שחרור שמפקיע מיד י שעבדו.

מסייע לר' יוחנן, מדתניא דעבדי מלוג וצאן ברזל, אין לאיש ולאשה קדי יום או יומיים שאם עמד וזחי"ח מת ההמכה אינו נהרג, אבל הני עבדים אין מיוחדים לבעל או האשה, וכן לא יוצאין בשן ועין.

מח' ר"י ור"א במכר לשעה, מכר לעולם לכו"ע אינו מכור, אבל אייל דנח' במכר לעולם ולשעה לכו"ע מכור, כיון דבני הישיבה פי' למח' ב' ור"א במכר שדהו שעשאה אפותיקי לאשה בכתובתה ולבע"ח על חובו, לת"ק מכורה והולקת יחוש לעצמו שיגבו ממנו, ולרשב"ג אפותיקי לבע"ח מכורה, אבל לאשה אינה מכורה דאין דעת האשה שתאה מחזרת על בתי דניים דאלמנה נבון לשעברדו, שלא יוכל למכור אפי' לשעה, דוקא כשעשה אפותיקי ויכולה לגבות כתובתה אף כשיש ב"ח, אבל כשלא עשה יכול למכור, אף שכל נכסיו שנועבדיה לכתובתה, ואמרו דר' יוחנן

דעבדי צאן ברזל אינו מכור כרשב"ג, ור"א כת"ק, וש"מ דנח' האם מהני מכר לשעה.

ולדות בהמת ושפחת מלוג, **לרבנן** ולד בהמה לבעל וולד שפחה לאשה [בבבלי כתובות עט: מבואר דשפחה שתמות חשיב מכליא קרנא, אבל בהמה אף אם תמות יש את עורה, ובסוגיית הירד' לא משמע הכי], **ולתניתה בן אחי יהושע** בשתיהם לבעל, ר' יוחנן ושמואל כחנניה בן אחי יהושע, ורב כרבנן.

הטעם לרבנן דולד שפחה לאשה הנה שמואל הק' לרב דאי ולד שפחה לאשה, לא יטול הבכור פי שנים מולד שפחה [א.ה. כשיורש הבכור לשפחה זו], ואף דשבח דלאחר מיתת אביוהן לרבי הבכור נוטל פי שנים, ולרבנן אין הבכור נוטל, מ"מ הק' שמואל משום דס"ל דולד היו נכנסים דאיתו בעלמא [וילה"ק דאי משום הכי מאי נ"מ בין שפחה לבהמה], אבל השת"י ע"ב דאין הטעם משום דאיתו בעלמא אלא דהוי שבח בגוף הדבר כעבד קטן שגדל דאזיל לאשה, ומש"ח הבכור נוטל פי שנים, ואף לרבנן [וכ' האחרונים מדמיר' מקור לר"מ נחלות פ"ג דבכור נוטל פי שנים אפי' בולד].

מי נוטל צאן ברזל בחלוקה בין האיש והאשה, הכניסה עבדים ילדים יכולה לתת מעות השבח לבעל וליתול נערים, וכן נוטלת השבח בכתובתה, וכן הכניסה כלים אם שווי כתובתה כא' ומחצה, י"א הוא נותן דמים ונוטל וי"א היא נותנת דמים ונוטלת, וי"א דאף אם שווי כתובתה כא' מהכללים נוטלת את שתיהם דע"ד כן הכניסה, וה"נ דנוטלת כליה עמה.

המקבל צאן ברזל מהעכו"ם, ולדות פטורים מבכורה, וולדות ולדות חייבין בבכורה, וה"מ דולדות פטורים כשלא קיבל אחריות אונסא וזולא, אבל אי קיבל חייבים, כדין ולדות נכסי צאן ברזל דאזיל' לבעל.

פ"ה הב'

האכלת עבדים בנשואי כהונה, **בת ישראל לכהן**, עבדי מלוג וצאן ברזל יאכלו בתרומה לפי שהיא אוכלת, ובת כהן לישראל עבדי מלוג וצאן ברזל לא יאכלו בתרומה דנפסלה מלאכול, דכ' יבנת כהן כי תהיה לאיש ור היא בתרומת הקדשים לא תאכל'.

פ"ה הג'

לט' בת ישראל שנשאת לכהן ומת והניחה מעוברת, לא יאכלו עבדיה בתרומה מפני חלקו של עובר שאינו מאכיל כדלהלן, ואמרו ר"א דהני' עבדיה יאכלו, עבדיו לא יאכלו דס"ד דאיירי כשיש עוד בנים וכיוון דהיא אוכלת גם עבדיה יאכלו, ועבדי צאן ברזל לא יאכלו משום העובר, אבל אמר ר' יוחנן דאפשר לאוקמי מתני' שאף היא לא אוכלת והיינו שאין עוד בנים, והדין כגי' מתני', [אמנם לפי"ז תק' סיפא דלהלן דבת כהן לכהן ומת והניחה מעוברת לא יאכלו עבדיה בתרומה, והלא ודאי דאי עבדיה אוכלים אף היא אוכלת מחמת העובר].

האם עבדי בת כהן לכהן אוכלים בתרומה לאחר מיתה, לר' יוסי העובר פוסל בת כהן מלאכול בתרומה ואינו מאכיל בת ישראל ועבדיה, אבל חכמים אמרו לו דהעיד להם רק על בת ישראל לכהן, ואי עובר פוסל אף עבדי בת כהן לכהן לא יאכלו, וכשהשתפקו כמי ההלכה, אמר ריב"ל דיש דברות אין הציבור נוהג, וראו שנהגו שלא להאכיל כחכמים, וכן כל הלכה שהיא רופפת ביד ב"ד שי לראות איך הציבור נוהג.

האכלת עבד מכח נוטילת מזונות, הנה עובר אינו פוסל את מי שראוי לאכול כגון שיש עוד בנים ואינו מאכיל את מי שאינו ראוי לאכול כשאין בנים דאין עבדים אוכלים מכח עובר, ואמרו ר' ישמעאל ב"ר יוסי דבת מאכלת אף כשיש עובר, כיון דנוטלת מזונות מתנאי כתובה, והיינו כהנכנסים מועטים, ומבואר בבבלי דאיירי כשיש עוד בן [שאינו מאכיל מחמת שהנכסים מועטים], אבל א"ל"ה שי לחוש שהעובר נקבה ואין העבדים אוכלים מחמת חלקה של העובר, וכיון דיש בן נמצאת דבת הקיימת מאכילה, דלא תקנו רבנן נכסים מועטים לעוברים, [אם לא, דבליא ב' ליכא לדינא דנכסים מועטים לכהן העובר], והא דלגל אמרו דהאשה מאכילה משום מזונותיה, כיון דראויה ליטול כתובתה, ולאבד מזונותיה ולא פסיקא למתני דאשה מאכלת, [א.ה. ומבואר דלמס' ששלא נטלה כתובתה מאכילה], והא דמזון הבנות מדרבנן מתני' איסור תרומה דאו' [מוכח מהיר' דאין קנין דרבנן מהני לדארי], ו"ל כמד' דבפ"ז דשביעית דמאליתון קבלו עליהן את המעשרות.

חיוב מעשרות בזמן הזה, התבאר דלר' יוסי מאליתן קבלו את המעשרות וכן תניא בשם ר' יוסי, אבל ר' ישמעאל ב"ר יוסי פליג על אביו דר' ישמעאל ב"ר יוסי וכן הקפר נמנו לטהר אורי אשקלון דיש מקומות שלא כבשו עולי בבל, ומ"מ לא גזרו נגליהם שומאה ע"פ עדות ר' פנחס בן יאיר דאמר שהיו יורדים לסיקרייא שוק של אשקלון ולוקחין וטיטין ועולין לעיר וטובלין משום צינורות העכו"ם לפי שהגויים נחשבים כזבים מדרבנן ורוקם מטמא כמעיינות הוב ואוכלים תרומה ואי הוי טמאה משום ארץ העמים הלא לא סיג נטביהה אלא בעי אף הוא בשלישי ושבועי ואח"כ רצו לפטורה ממעשרות לפי שחשבו שהם ממקומות שכבשו עולי מצרים ולא עולי בבל אלא משך ר' ישמעאל ב"ר יוסי ידע מע"ג ב' הקפר [נא"ל דאם היה שיואלו היה מסביר לו הטעם -] דלא רצה להמנות איתם, וההעם דרק כלפי שומאה דלגל הסכים

לעדותו של ר' פנחס בן יאיר אבל כלפי מעשרות דאו' לא רצה להקל.

האם בניה לא בנות מאכילים במקום שיש עובר, זכרים לבדן עם עובר מאכילים דאית להו ס"ס אם זכר או נקבה ואף אם זכר שמא אינו בר קיימא ומספק לקולא ומכאן ראייה לפנ' כתובות ט' דהיתר ס"ס משום דספק א' הוי ספק דאו' מדרבנן לקולא וכשיש עוד ספק להם ספק דבריהם ושרי, ו**נקבות** לבדן עם עובר אין מאכילות דיש להם רק ספק האם הוא בן קיימא, אבל אי הוי בן קיימא, בין זכר ובין נקבה העובר פוסל.

פ"ה הד'

מ' הפוסלין ואינם מאכילין, לתנא דמתני', **העובר** כשאין עוד בן, פוסל בת כהן לישראל, ואינו מאכיל בת ישראל לכהן, מטעמים שיתבאר, ו**היבם** דאין יבמה אוכלת עד שתבעל כמבואר בתוספתא דכתובות, והאירוסין וכן תני דלהלן.

לר"ש לא הני דמתני' דפוסלין מלאכול גם מאכילין דאם כבוחם לפסול במוחם להאכיל, ו**טעמא דתנא דמתני'**, אי"ל משום דכ' דהם יאכלו וכ' והם יאכילו' הראוי לאכול מאכיל ושאינו ראוי אינו מאכיל וצא עובר שאינו ראוי לאכול שאינו מאכיל, ואי"ל כן דא"כ מ"ט ממוז שאינו אוכל מאכיל את אם אמו אלא י"ל דכ' יליד בית' ועובר דעיין לא נולד, וכ"ת מעתה דוקא הילוד פוסל, י"ל דכ' בשומרת לכהן וצאה לא בית אביה' פרט לטולתו יבם שאינו שבה אלא זקוקה ליבם, כנעוריה' פרט למעוברת ואירוסין דפוסל אף דאינו מאכיל, י"ל ד' זבת כהן כי תהיה לאיש ור' וגו', ותהיה משמע משנת הויה פי' קידושין אסורה בתרומה.

י"ב בטעמא דתנא דמתני' דעובר עשו אותו כממש לפסול פי' דעובר במעי ערו וזאת אבזה עשו אותו כממש, אבל קדושת כהן חלה משיצא לאורי העולם, וזבה לא עשו אותו כממש וצ"ע לפי' זה מה הביאור ביבם ואירוסין, ועי' תוס' כתובות נח. ונראה שאין תי' תוס' עולה בביאור הירי'.

יש להוכיח ד"א שלא עשו אותו כזר ממש, מהא דשנה ר"ז דארוסה ושומרת יבם ומעוברת משלמות קרן ולא חומש, ואי"ל דאיירי בבת כהן לזר, כיון דאפי' בת כהן שילדה מזר אינה משלמת, דאיהא זרה מעיקרא כדדרש' בכריתות ו: אלא איירי בבת ישראל לכהן, לא עשו את העובר כזר ממש, דא"כ מ"ט אינה משלמת חומש.

עוד פוסלין ואין מאכילין, **חרש** הנה תני ר' חייה אשתו של חרש ושוטה נדנישואן מהנו מדרבנן טובלת מחיק בעלה ואוכלת פי' טובלת דכ' דאשה אשר ישכב איש אותה וכו' ורחצו, ואוכלת כיון דנישואין דרבנן לא פוסלין מלאכול תרומה, ולכן י"מ במתני' דאיירי בחרש שלם לכהונה, וי"מ דאריירי בחרש שהיה יבם ופוסל מחמת שהוא יבם וקנסא לתוס' קידושין ט' סדמא' ולרש"י מדרבנן, וקמ"ל הפי' יליה"ק כיצד חילקו להלן בין חרש לשוטה, וכבר הק' כן באו"ש].

בן ט' שנים ויום א' פי' פסול לה ומחללה ואינה אוכלת, וכהן ככה"ג אינו מאכיל, [וקמ"ל דבן ט' ביאתו ביהא], וכן ספק בן ט' שנים ויום א' דהוי כהן ב' שנים, וכן ספק דבניא ב' שערות דהוי כלא הביא ב"ש ואיירי ביבם וקני לא מספק, דאינו מאכיל מספק שמא הוא קטן שאינו קונה בביאתו לתוס' קידושין הג"ל דאין ולרש"י מדרבנן, וקמ"ל שאינו מאכיל, אבל אי"ל דנ"מ דפוסל כיון דאף קטן פוסל.

נפל עליו הבית ועל בת אחיו שהיא אשתו ולא ידוע מי מת קודם ספק הוא מת ונפלו שתיהן לאחיו ליבום ופטורת צרתה משום צרת הבת, ספק בת אחיו מת קודם, ואינה פוטרת צרתה, ולכן צרתה חולצת ולא מתייבמת, ותני להא אידיי דאריירי בספיקות.

פ"ה ה"ה

פ"א שאין פוסלין ואין מאכילין בתרומה, השוטה אפי' ע"י חופה וקידושין שאין קניינו קנין, האונס והמפתה שבאו על בת כהן או כהנים שבאו על בת ישראל, מעוברת בת ישראל לא תאכל, וכן בת כהן לא תאכל, ואם הפילה הוי כלא ילדה.

האם פנויה נפסלת לכהונה, **מבואר במתני'** דאונס ומפתה אין פוסלין, וכן מבואר בדתני ר"ח דאשתו של חרש שוטה טובלת מחמק בעלה ואוכלת ואין קנינים קנין, **אבל לר"א** אף פנוי האב על הפנויה שלא לעסא אישות הוי בעילית זנות ונתוס' יבמות סט. מבואר דלר"א אף נפסלה מתרומה, ואילו בתוס' גיטין עג. מבואר דלא נפסלה לכהונה, ועי' ער"ל' יבמות שם.

אמרו בשם ר' אבא **אנוסה אי"צ להמתין ג' חדשים** להבחין בין זרע לזרע, דכ' להיתר לכל לאלקיל ולודערן אחריו, שאין השכינה שורה אלא עד ההדאים שדורש מיוחס אחיו ואין להוכיחן ממתני' דאנוסה אוכלת מיד, כיון דדילמא קל הוא בתרומה, דהלא בת כהן שהלך בעלה למדה"י ומת, אוכלת מיד, ולהנשא צריכה להמתין ג' חדשים.

מ"א מי שאינו ראוי לבוא בישראל פוסל, בן ט' שנים ויום א' והא דתנן כבר לעיל דבן ט' שנים וכו' ואוקי בפסולין שהם פוסלין, פי' בבבלי דרישא בפסול' כהונה והכא בפסולי קהל, והיינו בן ט' גר עמוני ומואבי ומצרי עד שו' שלישי, ועבד מלא' יהיה קדש, וממזר חלל הפסול לכהונה, נתין כותרי' וגו' האסורים מלא' תחתתן' שבאו על בת כהן או לוי או ישראל פסלו מהכהונה.

אויס פסול אין אהה נושא אלמנתו **לר'** **יוסי** כן שזרעו פסול פוסל ביהמדות, פוסלת, וכל שאין זרעו פסול אין ביאתו פוסלת ידלפי' לפסול בתרומה, לאמנה לכה"ג שלדותיה חללין, **לרשב"ג** תליא האם בתו מותרת, מותר באלמנתו, אבל אי אף בתו אסורה, אסור באלמנתו, ונ"מ בנר עמוני ומואבי דזרעו פסול, אבל אתה מותר בבתו, ו**לחכמים** אף שאתה מותר בבתו כבת עמוני ומואבי או בת מצרי שני, מ"מ אלמנתו אסורה.

ו' זיין ור' אלכסנדריה שלח לשאול מה הדין של בת גר עמוני ובת דור שני של מצרי האם אין כדשכורת לקהל מ"מ האם הן פגומות לכהנה או לא, וס"ד דאירי בביאה מותרת למצרי שני עמוני, [א.ה. לשון ביאור הגר"ח] ק' שנתגיירה 'אמה עימה' צ"ע דלא משמע דהספק בבתה הוא בגיורת האסורה לכהונה, ואפשר"ל כרשב"י בקידושין עד: דגיורת פחות מבת ה' מותרת, א"כ מכוואר ביבמות עח. דמצרית שנתגיירה עם בתה, בתה היא ראשונה, א"נ איירי שנתגיירה 'אם אמה, א"כ כמ"ד דקהל גרים לא אייקרי קהל ואירי בגיורת בעלמא, וכמכוואר דאקישונין עה. דבת גיורת שרי במזמון, וקם עו. דשרי בכהונה אליבא דר' יוסי, וכז"כ בשו"ע אה"ע דב, כ' וסי' ז' כא], ואמרו דהא פשיטא כדשרה, דאי פסולה האל אף ר' יוסי ורשב"ג החו' על חכמים ס"ל של שהבת פסולה אמה פסולה [א.ה. ואירי באלמנתו דאין טעם לפסול מצד גיורת, נגזן בת גרים, או גיורת פחות מבת ג' ובג"ל לרשב"ג], ולכן אמרו דמבעי כשהייתה אמה מישראל דדיילמא כיון דנפסלת ודאמרי המצרי שני או העמוני גם בתה פסולה דומיא אלמנה לכה"ג דבתה נתחללה, או"ד דדוקא עצמה נתחללה מקרא דבת כהן כי תהיה לאיש זר, אבל בניה כשרין.

עוד הוכיחו דאין להספק כשהביאה הייתה מותרת ובת מצרי שני כשרה לכהונה, דנהנ' דנה' בה, לר"י כשרה ולר"ל הבת פסולה, ואמרו דנח' ר"י ור"י בוקינות' אי' הלכה כרשב"ג או כחכמים [א.ה. באופן שהביאה פוסלת וכגון בת גיורת המותרת לעמוני ומצרי שני ונאסרה לחכמים בביאה], אבל הבת לכו"ע כשרה.

פי"ו ה"ו

עבד פוסל בביאתו משום ביאה, וטעם הדבר פי' **ר' יוחנן בשם ר"י** משום דכ' 'ובת כהן כי תהיה אלמנה וגורשה וזרע אין לה וגו', דוקא וביא שיש בה אלמנות וגירושין, ולא ביאת עבד, והק' דהלא אלמנה או פניה שזינתה אין להם אלמנות וגירושין וזוחרת לבית אביה, עזר הק' דמאיידך אמר ר' יוחנן בשם ר"א בטעם פסול כותים משום דמעורב בהם גוי ועבד הבא על בת ישראל ואמר ר"י ור"ל הולד ממזר, **אבל אמרו דר' יוחנן** אמר כן דוקא בשם ר' ישמעאל, ור' חזקיה פליג וס"ל דאף בגיטין אמר ר' יוחנן בשם ר' ישמעאל דס"ל דלר' ישמעאל אין ממזר אלא מאשה האסורה באיסור ערוה, [א.ה. אבל לטעם הז' אכתי ילה"ק וכי אין פניה זוחרת לבית אביו].

עבד חשיב כזרע לפסול ולהאכיל, והיינו בת כהן לישראל או בת ישראל לכהן, וילדה בן והכל הבן נובט על השפחה וילדה בן שהוא עבד, בת ישראל אכילתו, ובת כהן לא תאכל.

פי"ו ה"ו

ממזר פוסל ומאכיל, פי' בת ישראל לכהן וילדה בת שנשאת לעבד או נכרי וילדה בן ממזר, ותאכל אם אמו מחמתו, ובת כהן לישראל נפסלת ממזמה.

עבד וגוי הבא על בת ישראל, לרב הולד כשר דס"ל דלא תתחתן בם 'נאמר דוקא ב'ז' עמים, אילת"ק ממנתי' דאיירי בגוי פסול ועבד פסול עמוני ומואבי, ומשמע דאיאכ פסולי קהל גם בגיטות, ובקרית מלך ציין דבר"מ איסור"י פ"ב ה"יו, לא משמע כן, ובתוס' סו, ובכל דבריהם מפרשים טעמא דרב דשרינן בתר הגוי וכשר לכשתיגייר.

פי"ה ה"ח

פגעים שכה"ג פוסל, פי' בת כהן שנשאת לישראל וילדה בת שנשאת לכהן וילדה בן שיכול לשמש ככה"ג, ומאכיל את אמו ופוסל את אמו, ואומרת עליו אם אמו לא בכני כה"ג שהוא פוסלני מהתרומה, פי' בן בני, ולד"כ כה"ג אלא אף קטן בן יומו פוסל ומאכיל.

הערל

פי"ה ה"א

מב **אכילת תרומה לטמא** **הערל** שמתו אחיו מחמת מילה, לא יאכלו, אבל נשיהם ועבדיהם של טמא וערלי יאכלו בתרומה דלא נפקי ממכל כהונה אלא בעו תקנה, וטעם האיסור בערל, **לר"ע** דדריש לשונות כפולים, כ' **איש איש'** מוצר אחרון והוא צרוע או זו בקדשים לא יאכל, ומבואר ביבמות דאיירי בתרומה, ואיש איש לרבות את הערל, ואף דאפשר לרבות לאיסור את האונן כשאינו טמא, מסתבר לרבות את הערל שהוא מחוסר מעשה בגופו, ולהוציא את האונן שאינו מחוסר מעשה בגופו, **לר' ישמעאל** דלא דריש לשונות כפולים, ילפי' איסור לערל מדכ' בתרומה **ותושב ושכיר' מ'תושב שכיר'** בפסח דפסל בו ערל, והא דלא ילפי' לאסור אונן כפסח, כיון דקבלו את הגו"ש רק למה שנאמר בפרשה, דדוקא ערל וטומטום ולמדים מאותו הפרשה דטומטום היו ספק ערל, אבל איסור אונן ילפי' ממעשר שני.

אי"ל דאונן אסור בתרומה, בק"ו ממעשר שהוא מותר לזרים ואסור לאונן, כיון דשאני מעשר הטעון מחיצה פי' לאכול בירושים.

קדשים לערל, אין ללמוד בתורה מצוינו מפסח דרק בפסח יש שכייר עצם, ואין ללמוד ממנה שהוא למד מן הלמד דילפי' מפסח, ואף דמסקי' בובחיט' נ: דהלמד בגו"ש חזור ומלמד בק"ו, מ"מ בבנין אב מספק"ל שם, אלא ילפי' 'ממנו' 'ממנו' מפסח דערל אסור בקדשים, וה"ו ילפי' ממנו ממנו לאסור **אונן בקדשים** כפסח.

אילה"ק דגז"ש דר' ישמעאל דתושב ושכיר לא מופנה דלכא' בעי לאכילת פסח **לתושב ושכיר** תושב עבד ערל שקנאו רבו לעולם, ושכיר לזמן, אבל י"ל דהני עבדים ילפי' מערל, [אבל אין"ל דהוי מופנה מדכ' גם תושב וגם שכיר, וכ"ז דלא ידעי' לתירויהו, דאין אף י' רק שכיר אמרי' דהיינו תושב], ונמצא דתושב ושכיר **מופנה** ואחר דילפי' לגו"ש הוי מופנה מב' צדדים, [ובזה א"ש קו' המפרשים דמסבא קיזמא פ"ח דבעי ר' ישמעאל מופנה מב' צדדים], **ולר"ע** תושב ושכיר דפסח קמ"ל דערבי מהול לא חשיב מהול, ור' ישמעאל יליף כ' מדכ' בימיהי כל הגויס ערלים ותושב ושכיר דתרומה קמ"ל דהלוקח עבדים מגוי ע"מ שלא למולן, אף אם מל אותן לא יאכלו בתרומה כיון שאין לו בהם קנין איסור, והוי כערבי מהול.

הלוקח עבדים מגוי ע"מ למולן וחזרו בהן אף דיכול למולן ולהטבילין בעי" [הוריק"ף ה"ר"מ נח' ע"י טור י"ד רסד], מ"מ כ' תוס' מח. דאין לעשות כן ואם לא יקיימו מצוות, אלא מגלגלי עמקו] י"ב חדשים שמא יתצו, ואם לא תתצו **מותר למוכרן לגוי** אף דעבד בעלמא אף למוכרו לגוי משום הפקעתו ממצווה, ובבבלי גיטין מבואר דחייב למוכרו כיון שאינו יכול לקיים חיובו למול, [ומעשה בא' שלקח עיר של עבדים ערלים, ולא רצו למול, וא"ל רבנן שגילגל עמקו] י"ב חודש, ואם לא יתצו ניהג כמנהג המדינה' שאם מתנהג למוכרן מותר].

טבילת גר בבילה, אמרו לריב"ל להמתין מהלשכים, כדי להמתנ על טבילת גיורת, ולא המתין משום כבוד הזקן כלא רצו להטריחו בבילה, אלא משום שאין מטבילין את הגיורת **בבילה** דכ' 'משפט' בגיורת ואין דין בבילה, ויש שהסתפקו **האם מטבילין את הגרים בבילה** דשמא דוקא תחילת דין אין מתחילין, אבל גמר דין טבילתו גר אחר מילתו מטבילין בבילה.

גר תושב, פי' גוי שקיבל ע"ע בפני ג' חברים, לקיים מצוות [וייתברך להלן אילו מצוות], ומצוינו להתייחד עמו כמה נתיים, אבל אי' לא קיבל ע"ע אף דחייב ב' מצוות, אין מצוינו להתייחד אלא אין מעלין ואין מורידין, כ"מ ברמב"ן מכות ט. ובר"מ ה"א מלכים, ואפשר דהללן בירר מבואר ש' אחרת בזה, וידן **גר תושב ועבד תושב** ופליג **עלעם** שכתב ר' לעולם נחשבין כגוי שאינו מחויב במצוות כאשה כשאר עבד, ואם קיבל להתגייר וחזר בו ורצה לנהוג כתושב, מגלגלין עמו י"ב חודש, ואם לא חזר בו הוי כגוי לכל דבר שאין מצוינו להתייחד.

מגז' אלו מצוות צריך שיקבל עליו הגר תושב, איכא דתני' שיקבל כל המצוות, מלבד איסור נבילה, ולפי"ז יפרשו כפשוטו דהז' דכ' 'ואתכלו כל נבילה לגר אשר בשערך ותתנה ואכלה' דאיירי בנר שהתנה שיהיה מותר בנבילה וקמ"ל דבזה שרי ליה, **ויאכא דתני' ש' כיפכר בע"ז**, וי"א ע"ז ש' כיפכר בע"ז כגוי י"מ שיקבל כדיו גוי, המצווה על ע"ז ואינו מצווה על אבזרייהו של חיובק ונישוק, וי"מ שיפכר מהאופן שגוי מותר לעובדה, ובבבלי מבואר ג' ש' בזה דלר"מ ע"ז ש' שיקבל לפרוש מע"ז, ולחכמים ז' מצוות בני נח, ולאחרים עד שיקבל כל המצוות מלבד נבילה, ופרשי' משום דבז' מצוות ממילא עכו"ם מחויב, ולאחרים תליא בקבלה, לכל שקיבל חשיב כגר, אבל בירר הוזכר רק ב' ש' 'ותשכר שר' הירו' דגדר גר תושב דחשיב מקצת גרות, וצריך לקבל ע"ז כישראל.

ר"ז אמר דלכו"ע י' הש"י הנ"ל צריך לכפור בע"ז כגוי פי' צריך לקבל עליו להניח הע"ז [א.ה. קן לא מניח מה שאינו עובדה, ויחשב גר מחמת שהתגייר למקצת], ואילה"ק דנ"מ נתיים, דצריך לקבל, עבדו מוכח כן בדמתיא וגד תושב מבטל ע"ז כעכו"ם [אבל ישראל אינו מבטל], וע"כ דהתי' משום דקיבל עליו, אבל י"ל דקמ"ל דהן ברייתא דמבטל אף שמוהגים בו כגר לענין י"א לעשוק' [וכתר"י ב"ר"י דס"ל הכי] וי"ל תננה' ו'גולה כישראל' תליא מעקט, [אבל אי"ל דהי' מחמת דמצווה על ע"ז, כיון דאף עכו"ם מצווה ומבטלה].

גר תושב בשבת הנה כ' 'למען ינוח עבדך ואמתך וגר' והיינו גר צדק ועבד מהול, וכ' 'וינפש בן אמתך והגר' והיינו עבד שאינו מהול וגר תושב, ונח' בפי' וינפש בן אמתך, **לר' יהודה** כישראל ביו"ט שמבשל ואופה רק לצורך אוכל נפש, וילפי' יוסי כישראל בחוה"מ משגבג מעל פני השדה והיינו וינפש, אבל צ"ע דהוכיחו הראשונים שדירי במז"ק דמלאכת חוה"מ מדרבנן, **ולר"ש** כישראל בשאר ימות השנה וקמ"ל קרא דאסור במלאכה לישראל, **והלכה כר"ש**.

את מי מלין בע"כ, כ' 'וכל עבד איש מקנת כסף' מעכב את האדון מאכילת פסח, א"נ את העבד, ונח' דכ' איש, ולכא"ו שמעך רן איש ולא אשה, **י"מ קמ"ל** דעבד שהוא גדול אתה מ"מ בע"כ, ורבן איש' כ' עכו"ם גדול אין אתה מל בע"כ, דלכא"ו קטן מלין אותו פי', והק' ר' יוחנן וכי אף בן אורכנים שר ומושל וי"מ בקו' ר' יוחנן דלא הק' כיצד מלין קטן, דהלא היא זכות לו וזכין לאדם שלא לדעתו, אלא הק' על הא דתנן דמצא תינוק מושלך אם רוב עכו"ם כעז', וכיכול להטביל לו למולו לשם עבד או לשם בן חורין, והק' ר' יוחנן האם אף בן אורכנים וכי זכות היא לו להיות עבד, א"נ איש ידיו תקיפה עליו, וצ"ע דמשמע דרק תינוק מושלך שרי, אבל לא תינוק סתם, ולפי"ז מה הק' ר' יוחנן.

י"מ ד'כול עבד איש מקנת כסף', ממעט שאין אתה מל בנך איש בע"כ אבל בנך הקטן כן, ומכאן להא דאמרו דאם לקח

עבדים ע"מ שלא למולן אע"פ שקניינו לו דמא לכן איש ואין אתה מל אותן בע"כ.

המשוך והנוגד מהול והמל קודם גיורת דצריך הטפת דם ברית, לא יאכלו בתרומה, ובטעם דמשוך לא יאכל י"א משום קנס על שמשך, וכדתנן באבות הפקר ברית אין לו חלק לעוה"ב, ופי' הראשונים דהיינו מושך בערלתו, וי"מ משום גזירה שנראה ערל, ונ"מ במשך לו אחר או מנשכה מאיליה דאין קנס.

כ' המול ימול, **לר"ע** דרשי' מ'המול ימול' אחת למילה ואחת לפריעה, עוד אמרו אחת למילה ואחת לציצים המעכבים, אבל **לר' ישמעאל** דאינא לשונות פסולות ודברה תורה כדרכה פי' בלשון בנ"א, כדכ' 'הלוך הלכת', 'נכסוף נכספת', 'גנב גנבתי', י"ל דדריש ב' מילות מדכ' 'אז אמרה חתן דמים למולות', לשון ריבוי אחת למילה ואחת לפריעה אחת למילה ואחת לציצים.

רב דריש מ'המול ימול, **דהנוגד מהול** צריך הטפת דם, וכן **דישראל ערל לא ימול** ודרש שהמהול ימול, ואיצ"ל דעכו"ם ערל אינו מל, ויש שאמרו דאין עכו"ם מל מדכ' 'ואתה את בריתי תשמור', לא כ' כיוצא בן.

האם ישראל וכותי מלין זה את זה, **ישראל מל את הכותי** וכותי' הרוצה למול ישראל, י"א דאינו מל לפי שמכיון לשם הר גריזים דמות יונה שמצאנו בהר גריזים ועובדין לה, **ונ"א** דאף כותי מל את ישראל כיון דמילה לא בעי כוונה.

המשוך שנמשכה ערלתו וכיסתה את העטרה, **לר' יהודה** אין מלין אותו שלא כיוא לידד' סכנה שיבוא לידד' כרות שפכה, **ולר' יוסי** מלין אותו, דהרבה משוכין היו בימי בן כוזיבא וכוולן מלו וחיו והולידו בנים ובנות, והמשוך והנוגד מהול וגר שנתגייר מהול צריכים הטפת דם ברית.

ראב"ש אמר דלא נח' ב"ש וב"ה על **הנוגד מהול** שהוא צריך הטפת דם ברית, מפני שהיא ערלה כבושה, אלא נח' על **גר שנתגייר מהול** דלב"ש צריך להטיף, ולב"ה אי"צ, ואמרו דהלכה כדברי התלמיד דהיינו רשב"א, אבל לר"א אף בנוגד מהול מח'.

מזד מילת נולד מהול בשבת **רב** הורה דמלין אותו בשבת מדאמר רשב"א 'מפני שהיא ערלה כבושה' דמשמעו שהיא ערלה, **ור' אבהו** ס"ל דאין מלין כיון דאין מטיפיץ דם ברית אלא מספק, וכע"ז לא רצה המהול להטיף דם בשבת לכן ר' אדא דאהבה ומת בנו כששמעם בו אביו להטיף דם, שלא היה בקי בזה, וי"א דנעשה פצוע דכא, ונתתנה עליו ומת, וי"א דנעשה כרות שפכה ונתתנה דמא, ונתתנה עליו ומת.

מילת מי דוחה שבת, הנה כ' ב'יום השמיני ימול בשר ערלתו' וביום יתיירא אף בשבת, וערלתו למעט מילת **ספק** אם נולד לח' חדשים דהוי כאבן ואסור לטלטלו, וכן ערלתו ממעט **אֶנְדְרוּגִינוּס**, אליבא דת"ק להלן, וממעט ערלתו **בין השמשות**, וכן לא **הנוגד מהול**, וקמ"ל אף לב"ש דס"ל דצריך הטפת דם ברית.

אנדרוגינוס, **לת"ק** אין מחללין עליו את השבת דכ' 'וכל ערל זכר' ומתה דכ' גם זכר' ילפי' עד שיהא כולו זכר, ור' יהודה מתיר למולו בשבת, וחייבים עליו כרת כשלא מל, וחובת מילתו מדכ' גם זכר' וגם ערל' ומשמע אפי' מקצת ערל, והא דאמר ר' יהודה ד'אף הסומא' פטור ממצוה דכ' 'יחאה', והיינו מלבד חש"ו טומטום ואנדרוגינוס, ומשמע דאנדרוגינוס אינו כזכר, י"ל דשאני התם דכ' 'כל זכורך'.

החולה אין מלין אותו עד שיבריא, ואמר שמואל דבאחזתו חמה נמול לל' יום מיום שיבריא, אבל אי"ל דמשיבריא מלין אותו מדי, ובאותם ל' יום אין מאכילין אותו חלב חיטה של תרומה ולא סכין בשמן תרומה, דהוי כערל שמתו אחיו מחמת מילה, וי"מ לא נפקי מתורת כהנים ולכן נשיהים ועבדיהם של ערל וזה"ש טמא אוכלים בתרומה.

ממתי נחשב ערל, אין נחשב ערל אלא מיום השמיני, וליל השמיני כיומו דהוי כנכנס לדיר להתעשר ואף דלילה לאו זמן הקירבה מ"מ הואיל ומחר ראוי מעתה נאסר, ונ"מ דאין מאכילין אותו חלב תרומה ולא סכין אותו בשמן תרומה, וכדתנן דכל שבעת הימים מלבד ליל שמיני ואילן מותר להאכילו חלב תרומה ולסוכו שמן תרומה.

ציצין ממתכין את המילה היינו בשר החופה את רוב העטרה המקפת את הגיד וזמנה שמשפץ ויורד לראשו, ואם חופה רוב אותו שיעפו הרי אלו מעכבין את המילה, ואינו אוכל בתרומה, ופי' דהיינו אפי' רוב גובהה של עטרה ולא בעי רוב הקיפה.

תינוק בעל בשר ונראה בשר מערלתו למעלה וכאילו אותו בשר חזר וחופה את הגיד, מתקנו מפני מראית העין, ואמרו דבדוקין אותו בשעה שמתקשה דמתוך הקישוי מתפשט בשרו.

מל ולא פרע כאילו לא מל והוי ערל לכל דבריו, ומל בשבת ולא פרע ענוש כרת, ואמרו דה"מ אם א"א למרק לעשות עוד פריעה בשבת דנמצא מל שלא לצורך, אבל אם אפשר למרק, ממרק אחר,

ההראשון אינו חושש אדם השני למרמק, [א.ה. לכאן קמ"ל דשני יכול למרמק, ועי' שו"ע רסו' ד', דאין שו"ע מההלים בשבת, ואי נימא דהחי' כלפי הראשון צ"ע דאם אפשר למרמק אף הראשון יכול].

על אלו ציצין חוזר, כשעוסק במילה חוזר אף על ציצין שאין מעכבין את המילה, אבל לאחר המילה, י"א דאינו חוזר, ואמר ר' יוחנן דלר' יוסי חוזר אף על ציצין שאין מעכבין את המילה אף לאחר שפירש מהמילה כדמור ר' יוסי דהמוציא לולב ביו"ט הראשון של פסח לר"ה פטור, ופי' משום שהיה טרוד במצוה והטועה בדבר מצוה פטור, וכיון דאמר ר' יוחנן דלר' יוסי חוזר אף על ציצין שאין מעכבין אף סכין של מילה וכן מצה שהוציא לר"ה פטור.

פצוּע דכא וכרות שפכה ועבדיהם, אוכלין בתרומה דאינם אלא כבעלי מומין ואסורים לבוא בקהל, ונשותיהם לא יאכלו ונתחללו, ואם לא באו על נשותיהם משעששו כך, יאכלו נשותיהם בתרומה, לר"א אתיא אליבא דר"א ור"ש דהמשתמרת לביאה פסולה אוכלת בתרומה ה"ו משתמרת לביאה פסולה, ולדא כח"ק לעיל פ"ו דבת כהן שהיא אלמנה לכה"ג, לא תאכל משום שמשתמרת לביאה פסולה, **וְלַר' יוֹחָנָן מִתְּנִי' כְּכוּרָעַ וּשְׂאֵנֵי מִתְּנִי' דְּלֵא הוֹסִיף בָּהּ עוֹד קִנְיָן וּרְק א' הוּיֵיתָה בַּפְסוּל נֶאֱסְרָה לַת"ק**.

משתמרת לביאה פסולה בשומרת יבם לב' כהנים, ועשה א' מאמר ונעשה פצוּע דכא **קודם שבא עליה**, לר"ל לא אוכלת דמשתמרת לביאה פסולה, **וְלר' יוֹחָנָן** רק משביעול אינה אוכלת דלא נעשה בה קנין באיסור וכנ"ל, **וְיֵאָמַר נַעֲשֶׂה פַּצְעוּ דכא קודם שִׁנְפַּלָּה לִיבּוּם**, אף ר' יוחנן מודה דפסולה דנעשה קנין באיסור, **וּאם עֲשֶׂה הַכֶּשֶׁר מֵאִמְרָ לר"א אוכלת** אף דאין המאמר גומר, דמ"מ מברר את הדיקה אליו, **וְלר"ל אינה אוכלת** כיון שלא גמר, משתמרת היא לביאת הפסול לה, א"נ איירי ב' יבמין כשרים, וכיון שעשה א' מאמר אסורה היא לשניה הוי משתמרת לביאה פסולה, ולמבואר דש"י היר" דמאמר דא' אינה אוכלת מדינא אליבא דר"ל.

פ"ח ה"ב

מה פצוּע דכא דאסור בקהל כפי שיתבאר, שונפצעו ביציין, והא דל"א שִׁנְפַּצַּע עֵינֵי או א' מאבירי, כיון דדכא משמע שבא בהן עקביו מקום שנידן ונתבט בן ריכותיה, [אבל אי"ל משום דסמין ליה כרות שפכה' פציעה שבמקום שפיכה דדילמא עינו שבצד חוטמין], עוד פי' דכא מלשון שפלות ואין נמוך באדם בשעה שהוא יושב אלא ביציין ולפ"ו ילפי' דכרות שפכה אף באותו מקום, עוד פי' דהוא באותו מקום, בדפסול זה לא כ' דורות כדור שלישי במצרי וכו', משום שאין מוליד.

פצוּע דכא חשיב אפי' נִימוּקָה או יבשה או חסרה.

בכמה ביציין פצוּע דכא, לתנא דמתני' אפי' א' מביציין חשיב פצוּע דכא, **וְיֵאָמַר שְׂמֵאל בן רביב' דוקא** בב' ביציין דפצוּע משמע א"ב, א"ב משום דפעמים מוליד, והוי סריס חמה ואין מוליד, ואמרו דהלכה כמותו, ואמר ר' יודן דה"מ של ימין ופי' בק"נ ביבימות פ"ח משום דפעמים מוליד כמו סריס חמה שיש לו רפואה, אבל לר' אימי אינו מוליד דר' אימי שהתיר לאשה לישבא כרות שפכה בא' מביציין ואמר לה שתדע שאינו מוליד ושתבואו ע"כ שרמזו לה שתדעש כמנו, א"נ שלא תוכל לתבוע ממנו גירושין.

פצוּע דכא בידי אדם פסול, אבל **פצוּע דכא בידי שמים**, **סַבְרַו לומַר דנח'** ואיכא דתני כשר דומיא דממזר דהוי בידי אדם וס' לר"י כר"י בריב"ב דכל שיש לו ביצה א' הוי סריס חמה, וסבירו לפרש דמשום דאית ליה דחי בידו שמים, ואין דמשמע בברייתא דכל בידי שמים ואף בב' ביציין מ"מ שמא ר"י בריב"ב נקט א' דהכי שכיחא [ודלא כר"י לעיל דדוקא אם נשאר של ימין והיינו מהא דאיכא ברייתות דנחן], **ואיכא דתני פסול**, דכ' לא יבוא פצוּע דכא' טמא, וכן יליף ממזר איקרי בקהל, ואסורה למאד דאסור כשרה שם, ואף דלר"י קהל גרים בקדושתו, פצוּע דכא איקרי כשרה שם, אבל מ"מ כמבואר בבבלי דא בידי שמים בידי פצוּע דכא דמשמע ממעי אמה], **אבל אמרו דלא נח'** ומ"ד בידי שמים אסור איירי כשעלו חטטין דהאדם מחכך או חותכה.

כרות שפכה אסור בקהל כפי שיתבאר, והיינו שנכרת הגיד, אבל אם נשתתיר בעטרה אפי' כחוט השערה כשר, י"א דוקא עטרה התחתונה, וי"א אף אם נשאר בעטרה העליונה.

אופנים בכרות שפכה, נכרת בגיד כמרבו או כקולמוס הולך ומשפע עד שנעשה חוד, כשר, וכקולמוס הפוך פסול דכל דשילטי ביה איירא אינו מוליד, **יִנְבָּק** נִבְקַב מפולש מהעטרה ולחוץ כשר, ולפנים מהעטרה כלפי הגוף פסול, ואם נסתם חוד להכשרו.

אין חילוק בין פצוּע דכא לכרות שפכה, אלא דפצוע דכא אפשר לרפאות, ע"כ שמיאי נמלה שנושכת ונדבק דאפשר במקום הנקב.

איסור פצוּע דכא וכרות שפכה לקהל, מלבד גירות ומשוחחרת שאינם קהל, וכ' לא יבוא פצוּע וגו' בקהל ה' וקהל גרים לא איקרי קהל, ואמר ריב"ל דפצוּע דכא כהן אסור בגירות ומשוחחרת כשאר כהן האסור בגירות משום ונהו.

ביאת האסורים בקהל זה בזה כממזר עמוני ומואבי, לר' יהודה אסורים דס"ל קהל גרים איקרי קהל, לת"ק מותרין לבוא זה בזה, לר' ירמיה ת"ק קאמר כלל, ופצוּע דכא מותר בממזרות, **וְלר'**

יוסי דוקא פסול משפחה, כממזר עמוני אבל לא בפסול הגוף, **וראיה מותרין דחילק בין פצוּע דכא דישראל לכהן** כיון דקדושת כהן עומדת, והו"נ קדושת ישראל.

נז' דעת ר' יהודה באסורים בקהל, דילה"ס האם גנם מאותו איסור לא ישא מין את מינו או רק כלפי האיסורים אחרים הוי קהל, וכגון מצרי דשרי בדור שלישי, משא"כ עמוני, ומאיךד נקבה זמנוני מותרת ובמצרי אסורה, [ובתוספתא ישמע דרק גרים אסר, אבל האסורים זה בזה מותרים], ואמרו **דממוז לא דממזר** מדוברגן כדי שלא יתרבו בעולם אלא ישא שפחה כמבואר בפ"א בקידושין, **ובעמוני לעמונית, א ס"ל לר' יהודה כרבנן** דקהל גרים לא איקרי קהל, ילה"ס האם תקנו כדי שלא יתרבו אבל כיון דס"ל לר"י דקהל גרים איקרי קהל, עמוני לא ישא **עמונית** דהוי קהל שהיא מותרת בקהל, ולכן ישא שפחה [ועי' תוס' בימות עט. דר"ת נתנינו ע"פ גרסא א' ע: ובנח"מ א"ע ד' כב], ואף דבמצרי למצריית ילה"ס אמר **אמר דלא ישא** כדי שלא יתרבו או"ד דכיון דדור שלישי שרי, מותר אף לדור ראשון, מ"מ אמרו דיכול לישא, דבנימין תלמיד ר"ע היה גר מצרי שנשא מצרית ראשונה וישיא לבנו **למצרית אפי'** ראשונה, ונמצא בן בנו מותר בקהל והא דישראל שנשא מצרית הולד מצרי, היינו משום דהוי ביאת איסור וכל ויש קידושין ויש עביה הלך אחר הפגום, וא"ל ר"ע שישאי בנו למצרית שניה כדי שיהיה ג' דורות מכאן ומכאן [ועי' שו"ע אה"ע ד' ו' דנח' במצרי ראשון שנשא מצרית שניה אי הוי שלישי או שני, והכא מבואר דהוי שני].

ודאי ממזר בספק, תנן בקידושין לת"ק ודאי ממזר מותר בספק **ממזר דכא** כי יאב ממזר בקהל ה' דוקא בקהל ברור אינו בא ומבואר בבבלי בקדושין דה"נ דריש דרק ממזר ודאי לא יבוא, אבל ממזר ספק יבוא בקהל ה', **וְלר"א אסור**, והלכה כר"א.

ספק ממזר הנה הבא על יבמתו ולא המתין ג' חדשי הבתנה, ויציא והולד כשר וחייבים אשם תלוי, **הראשון** ראוי להיות כה"ג ממ"מ, **והשני**, הוי ספק ממזר דשמת בא על אשת אחיו שלא במקום מצוה, **י"א דאסור, ולראב"י** אין ממזר בספק דספק ממזר שרי בישראלית דריש ממזר ודאי לא יבוא אבל ספק יבוא, **[ומודה ראב"י בספק כותים** דאסורים לישראלית, וספק חללים דאסורים לכהונה].

תנן י' יוחסין עלו מבבל ומהם שתוקי ואמון משתקנו כמבואר אבא ואספין שנסאף משתקו ואינו מכיר את אביו ואמו, דהוא ספק ממזר, [ות"מ בהני יוחסין דגירי חורוי ממזרי נתניי אסופי ושותקי מותרים זה בזה, אבל לישראל אסורים], **ולראב"י** הוו ח' ומשמע דאף מדרבנן שרי, ורבנן דפליגי ס"ל כמבואר בבבלי דמעלה עשו ביחוסין, **ולר"א** הוו ט' דס"ל שתוקי מותר דנאמנת האשה לומר לכשר נבעלת, ולרבנן י'.

מח' ר"י ורבנן **האם קהל גרים איקרי קהל**, לר' יהודה איכא ד' קהלות כהנים לויים ישראלים וגרים דכ' ד"פ קהל באזהרת פסולי יוחסין, ומדלא פנה הכל בקהל א' ש"מ ליתור, ולא מנן לקהל דפצוּע דכא דהוא פסול הגוף, ולא לקהל למצרי שהוא עשוי, **ולרבנן** איכא ג' קהלים דכ' ג"פ לא יבוא וצ"ע דכ' ד"פ לא יבוא, ומתני' ד' יוחסין דלא כר"י, דתנן התם דגרים מותרים בפסולי.

ר"ה רובה, ור"י הנשיא ישבו יחד, ושאל ר' יוחנן לר"ה **האם פצוּע דכא כהן מותר בבת גרים**, ואמרו דלא שאלו בגירות, דהוי כוונה האסורה לכהונה, ולא אמרו בת ישראל האסורה לפצוּע דכא ונעשית חללה ממנו, אלא בבת גרים, ואליבא דר' יהודה דבת גר זכר כבת חלל זכר וטעמא דר"י מבואר בבבלי בקידושין א"ב ביחזקאל' אלמנה וגרושה לא יקחו להם לנשים כי אם בתולת מזרע ישראל, ולפי"ז כמע' כין דהוי בעשה דלמא שריא לפצוּע דכא כהן ואף דאי בקדושתו שמא דוקא לאסור קהל שם בהם, ואף דלר"י קהל גרים איקרי קהל, ואסורה למאד דאסור כשרה שם, אבל דאמר ר"י לענין ממזר דר"י בקדושתו, ולפי"ז נמצא דמתני' דפצוּע דכא מותר בגירות אף אליבא דר"י ודלא כמבואר בבבלי [בימות נז].

נז' בת חללה שנשאת לישראל וילדה, הנה כהן שבא על גרושה הבת חללה, ובת זו שנשאת לישראל וילדה בת, י"א כשרה **וְיֵאָמַר** פסולה, והק' מ"ד כשרה מ"ט יש לפסול דאינה בת חלל זכר, וכן לא נולדה מאיסור לכהונה שלא הייתה יצירתה בעבירה ותנן דישראל הבא על חללה הולד כשר, אבל מ"ד פסולה ס"ל דה"מ חלה שנתחללה אבל כשנולדה חללה אף בתה אסורה לעולם, ומשום שבאה מטיפה פסולה.

כשרות לכהונה מנשואי איסור עשה, רבי הכשרי משפחה בדרום שקראו עליה ערער כיון דנמצא שזונתה **נתגיירה פחותה מבת ג' שנים**, **יש שאמרו** דהנכשרי כר"ש גירות פחותה מבת ג' כשרה לכהונה שאינה ראויה לביאה, אבל החי' ס"ל כיון ד' כי אם בתולה מעמי' אף ורעה פסול, ואף פחותה מבת ג', **ויש שאמרו** ככ"ע כיון דהוי ודל איסור עשה דכ"י אם בתולה מעמי' וגו', וכדאמרי אורי בדרג בוגרת שנשאת לכהונה כשר, אבל דור שני, חללין כיון דהוא עשה השוה בכל ולא רק אצל כהנים.

פ"ח ה"ב

עמוני ומואבי אסורין לעולם, אבל נקבותיהן מותרות מיד, **מצרי ואדומי** אף נקבות אסורות אבל עד ג' דורות, ולהלן יתבאר דעת ר"ש, **ממזרין ונתנינין** גבעונים שנתגיירו בהערמה בימי יהושע ותתנם

עבדים לחוטבי עצים ושואבי מים, **אסורים** איסור עולם זכרים ונקבות.

היתר עמונית ומואבית לת"ק דמתני' דכ' 'עמוני ומואבי' ודרשו ולא עמונית ומואבית, והא דלא אמר' ולא מצרית ואדומית, כיון דכ' 'על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ומים' ואין דרכה של אשה לקדם וי"מ דהק' וכי אין דרכה של אשה לקדם, אבל אמרו דכ' 'אשר שכר עליך ואשר יעץ', ואין דרכה של אשה לעשות כן.

י"מ מדכ' שחרים בועז שהיה מעותן שגבר על יצרו הוליד בשמה מואב ברות המואבית מן שלחו ארמון, שהיה משטנ' יהודה שנשלח למצרים, וכן הוליד חושים ואת בערעא נשיו' וכיון דאין אדם מוליד את נשיו, יל"פ שחש כנמר לבאר את ההלכה להיתר רות לו ובמדשר גרים נשר, ואפשר עז כנמר מלחמתה של תורה, עוז כ' שם 'ויולד מן חודש אשתו' ובפשטות היינו בערעא דמקרא שאח"כ מונה את בניו מוחשים, אבל אמרו חודש שנתחדשה ההלכה שמואבית מותרת.

כ' בשמואל 'ושמו יתרא הישראלי' וכ' בדברי הימים 'ושמו יתרא הישמעאלי', **י"א** שהיה ישמעאלי אלא שנכנס לבי"ד של ישי ושמע למקרא 'כנו אלי והושענו כל אפסי ארץ' שיעיבו הגויים פסיליהם ויפנו אל ה', ונתגיייר ונתן לו ישי את בתו באביגיל בן נחש והיינו ישי שמת רק בעיטו של נחש, **וְיֵאָא' שהיה** ישראל' אלא שחזר מתניו כישמעאלי בוריותו ונזעץ חרב ב"ד ואמר או נהרגו או נהרג פי' מלחמה או שישמענו לדברי רבי שמואל הרמתי עמוני ולא עמונית מואבי ולא מואבית.

י"מ מדכ' ותשב נעמי ורות המואבית כלתה עמה השבה משדה מואב' וכיון דכ' כבר ששבו, קאמר קרא ששבה ממואב שהיתה מותרת הראשונה שהותרה.

י"מ מדכ' ותעזבי אביך ואמך ותלכי אל עם אשר לא ידעת תמול שלשום' ומהו' הדוסיף תמול שלשום ש"מ דקודם שנתחדשה ההלכה לא היינו מקבלים אותך.

בת גירות עמונית, ר' זכי' אמר דבת גר עמוני כשרה לכהונה, ובת גירות עמונית פסולה לכהונה ולא פיק החילוק **וְא"ל ר' יוחנן** ויש שעבר' לו' נהרות ולא ידע חילוק אלא דוק תני לברא, ואין חילוק, והא דקמ"ל בבת גר עמוני, אף שבא על בת ישראל, ופסלה מכהונה, מ"מ לא פסל את בתה לא הוי כאלמנה לכה"ג, **אבל ר"ל** פסל בת גר עמוני לפי שבאה מטיפה פסולה.

עמונית כשרה אפי' לכה"ג דכ' כי אם בתולה בעמי' עם שהוא ב' עממי' זכרים אסורים ונקבות מותרות.

עממין שבאו זה על זה [א.ה. כגון עמוני על מצרית, פנ"מ] הזכרים אסורים, והנקבות מותרות כשתיגיירו דהלך אחר הזכר, א"נ דמתיתחסי' אחר האב ואל ר"ל פליג, ואם באו לאחר שנתגייירו הלך אחר הפגום, וזכרים אסורים לעולם ונקבות לאחר ג' דורות.

מז' ענד מז' אומות, אין לוקחין עבד מז' אומות, ואף אם רק אביו מז' אומות דכ' 'וגם מבני ההושבים הגרים עמכם', אבל אם רק אמו מז' אומות מותר דכ' 'אשר הולידו בארצכם' שרי, ודרך האשה לגור במקומה.

לה"ס האם מוניה ג' דורות לעבד, והיינו עבד עמוני שנשא שפחה מצרית, ונשתחררה לאחר ג' דורות ואי הוו כגויים מתירין לנקבות רק לאחר ג' דורות, ואף דבאומות הלך אחר הזכר, שאני עבדים שאין להם חיים, וכן משמע להלן פ"א ה"ב דעבד מותר באחותו, ואולי' אחר הפגום' אף דישראל אלא על השפחה ולדה כמותה ואפי' אי הוי ישראל ממזר, [ועי' אמרי משה סי' כר].

דעת ר"ש במצרית ואדומית, תנן במתני' ר"ש אמר ק"ו דמצרית ואדומית, מעמנונית המותרת מיד אף דעמוני אסור לעולם אבל מצרי ואדומי נהוג עד ג' דורות, ואמרו לו אם הלכה שקיבל מן מרביותיו, נִבְּקַל אבל אי"ל הלל"מ דלא היו נתחלקים עליו, ואם מק"ו יש תשובה דיש להלכות מבת ובה בתו דאסורים עד ג' דורות בין זכרים ובין נקבות, והק' כיצד הוכיחו מאיסור ממזר ומאיסור כרת, ומ"מ קיבל ר"ש שתובתם ואמר שהלכה בידו, ומקרא מסייע דכ' 'ובנים' ולא בנות.

דור יא' בממזר, לחכמים אסור דדרשי' עשירי עשירי מעמוני, **וְלר"ש** כשר ולא דריש עשירי עשירי דקיבל לפיראח לק"ו ידידה ממזר ומותר לאחר עשירי ועשה זכרים כנקבות, [אר"ש], ובכוס' שיעות לב' בשבעות עד ג' דס"ל לר"ש דיון ומינה ומינה ורובא"ש, וכיון דלא התיר ר"ש נקבות בממזר ש"מ ולא דריש דאי דריש היה מתיר נקבות בממזר, וכן כ' עוד אחרונים בדעת ר"ש, אבל בבבלי בשבועות שם דשמע דל' מין דהיה ואוקי באתרה, **וְלראב"ש** דור יא' זכרים אסורים ונקבות מותרות דדרשי עשירי עשירי, ולהלן יתבאר מ"ט לא הותרו נקבות מיד, וכר"מ דגז"ש במקום שכתוב פי' דשבועות העדות חייב במשבע מפי עצמו ואף שלא בפני ר"י דומיא דהמלמד דשבועות הפקדון, וה"ל ילפי' אילו' כ' ממזר כמנשע עמוני ואסרי עד דור עשירי רק זכרים לא אכלו לרבנן דון מיה דאוקי באתרה, והא דאין מתירין את הנקבות מיד דומיא דעמונית, כיון דכ' איסור עד דור עשירי.

קיום ממזרים בעולם, ר"א אמר דכבר בדור שלישי הקב"ה מביא דבר בעולם, ומכלה כשרין עמהם שלא לפרסם

חטאיהן, וכדאמרו במקום אשר תשחט והעולה תשחט החטאת לפני ה', שלא לפרסם את החטאים, וכד' "וגם הוא חכם ויבא רע" והשגב בחכמה להרע היינו דאפי' רעה שמואיה הקב"ה בעולם מביאה בחכמה, עוד אמרו דכ' "את דברו לא הסיר" וקרי דבריו ודריש דברו מלשון דבר שמכלה בית מרעים ועזרת פועלי און.

ו' הונא אמר דאין ממזר חי עד ל' יום, ואמרו דה"מ כשאין שמו מפורסם כיון דשמע ר"ז כשעלה ל"א שיקראים למזמור וממזרת.

י"א לעת"ל הקב"ה נזקק לברר הפסולים מהכשרים, לשבט לוי, דכ' 'וישב מצרף ומטהר כסף וטהר את בני לוי' כאדם ששותה בכוס נקי דשבת לוי משמשין לפניו, והק' ר' הושעיה וכי בשביל שהוא לוי יפסיד, ואמר ר' תנינה דאף שבת לוי בצדקה, דכ' בסיפא דקרא 'והיו לה' מגישי מנחה בצדקה' ורישא דקרא היינו דיטריש ויבא בל יול.

שם פסול משפחה שנשתקע, אין מדקדקין אחריה דכיון דהוי ספק שרי, וכדנתינה שריחק בן ציון בכח את משפחת בית צריפה אף שהיתה כשרה, וקריב למשפחה אחרת שהיתה פסולה, ואעפ"כ לא פרסמו חכמים את שמה, אבל מוסרין את שמה לבניהם ותלמידיהם ב"פ בשבוע ש של שמיטה, ואף שאם היו דביקים בה שלא בידיעה לא היה איסור, מ"מ אין הקב"ה משרה שכנתו אלא על משפחות מיוחדות שבישראל, אבל ר' יוחנן נשבע שמכירן ולא גילה לפי שנשתקעו בה גדולי הדור.

חמשת אלפים עבדים היו לפשחור בן אמר הכהן ונשאו בני כהנים, והחזיקו עצמם בכהונה לפי שהיו עבדי כהנים, וכולן נשתקעו בכהונה גדולה, והן הן עזי פנים שבכהונה כל כהן שיש בו עזות פנים הוא מהן, אבל ר"א אמר דעיקר המיוחסין הם העזי פנים שדרך הכהנים בכך דכ' 'ועמך כמרובי כהן'.

גי' עיירות נשתקעו בכותים בימי השמד, ועיר 'מושהן' מהן.

פ"ח ד"ד

מט חליצה בסרים אדם וסרים חמה, הנה ר' יהושע שמע ב' שמועות אהם סרים חמה וחולצים לאתשת, או לאו דכיון דאינו מקים שם לאחיו, ואינו עולה ליבום שבו אינו עולה לחליצה, ואין לו אץ לפרש, ופישר ד"ק סרים אדם לאחר שנולד שישן בחליצה שהיתה לו שעת הכושר ואינו ממין ששמו מחוי, ואע"פ שנסותרס קודם שנשא וכן היבם אפי' קודם נפילה, מ"מ הוי בר הקמת שם, משא"כ סרים חמה, ור"א פירש סרים חמה ממעי אמו, ונקרא כן שלא ראתהו חמה אלא כהונתו [סרים] שייך בחליצה שיש לו רפואה, משא"כ סרים אדם, [והענין ר' יהושע בן ברתירא שבן מגיסת היה סרים אדם ויבמו את אשתו לקיים דברי ר'ע].

פ"ח ה"ה

לחכמים בין סרים חמה ובין סרים אדם לא חולץ ולא מייבם, כדמשמע במנתי' הדכי ס"ל לחכמים מדתני סיפא הסרים שחלץ לא פסל מהכהונה, [ובעלמא חלוצה אסורה בכהונה מדרבנן], ואם בא עליה פסלה דהוי בעלת זנות, וכן **אילונית** לא חולצת ולא מתייבמת, וחליצה לא פוסלת בה, אבל ביאה פוסלת לה, וכן **אנדרוגינוס** שחלץ לא פסל, אבל אם בעל פסל משום בעילת זנות.

נסתחס ע"י אדם בעודו במעי אמו, לכו"ע אסור בקהל דהוי פצוע דכא, ואינו חולץ ואינו מייבם, דנותנים עליו חומרי סרים אדם לר"א וחומרי סרים חמה לר"ע.

דעת ר"א בסרים, הובא לעיל דלר"א סרים חמה חולץ, והא דמשמע בנדה דאף סרים חמה הוי סרים והכריע בנדה במה"ב ש' ובי' דסרים מגיל כ' שהביא סימני סרימס הוי סרים, ואילונית מגיל י"א, והתם בסרים חמה, דאריש אלא הבאי סימנים עד גיל זול, לאו דמסכים על דבריהם, דאריש רק לענין עונשין שבתורה הדין כן.

פ"ח ה"ו

סרים חמה כהן שנשא בת ישראל מאכיל בתרומה דס"ד דרק המוליד מאכיל.

אנדרוגינוס כהן שנשא בת ישראל, אמרו ר' יוסי ור"ש דמאכיל בתרומה ונח' האם אוכלת בתרומה מדא' או מדרבנן, **דלר' יוחנן** אוכלת בתרומה דרבנן דהוי ספק זכר ספק נקבה, ואינה אוכלת חזה ושוק, שהוא ד"ת, ו**לר"ז** אוכלת אף בחזה ושוק, מקב' ואמר לשואלו פתח פיך וקבל, י"מ דלא היה לו ק"ו אלא היה פשוט לו כקב', וי"א ק"ו ממש הדלא חזה ושוק הוי ראויין לישראל דכ' 'לקחתני מאת בני"י וכשחטאון נתיחייבו ונלקח מהם לכהנים וראו דקודשתם חמורה כתרומה, אף אם יזכו לא יחזרו להם דכ' 'ואתן אותם לאהרן ולבניו לחק עולם'.

לר' יעקב בר אחא ר"י ור"ל נח' **בבת ישראל שנשאת לכהן, לר"י** אוכלת בתרומה דהוי קנין כספו, ואינה אוכלת בחזה ושוק ודדוקא תרומה שמעי' בקרא, ודחתן דבזחים מורום מהם לנשיהם, לר"י היינו בת בה כמבואר ברש"י שם, [ונספרי דריש מכל טהור בביתך יאכל אותו], ובארש"י פי' דארייז לענין ארוסה, אלא דלפי"ז צריך להניח במקום שנשאת שנתארסה, ועוד דלפי"ז נח' ר"י ור"ל דלמשנה ראשונה שארסה אוכלת בתרומה, ואמר ר"ל ק"ו וכו'.

טוטמוס שנקרע ונמצא זכר, לר' יהודה לא יחלוץ שהוא כסרים, אבל **לחכמים** חולץ, וש"מ דחכמים נח' על ר' יהודה דאמרו דמייבמים את אשתו.

אנדרוגינוס נושא אבל לא ינשא שמא זכר הוא והוי משכב זכור, [ובבבלי משמע וכ"כ תוס' שם דהך דינא מד' ר' יוסי, ולפי"ז לר"ל דפי' דהוי כזכר א"ש שאינו נישא, ואילה"ק דהיינו ר"א דלהלן, כיון דלא לכל מילתא ר"א עביד כוכר], ואם קידש חוששין לקידושישיו ולא דהוי קידושין שמרין, ואי נתקדש אי"ז טל אלא הוי קידושין מספק, **נבעל לפסול**, פסול לתרומה כנשים כבת כהן שנבעלה לפסול לה, ואפי' נבעל מאנדרוגינוס אחר בכל שהוא שנבעל בין ממקום זכרות מאחוריו ובין ממקום נקבות, ואילה"ק דלסא' כיון דהוי ספק הלא זכר אינו פוסל זכר ונקבה אינה פוסלת נקבה, אבל י"ל דהוי מקצת זכר ומקצת נקבה, ואמרי' דצד זכר פוסל לצד נקבה וכדנתינה הרריני נזיר שזה איש ואשה הוי נזיר, ואף שנבעל לפסול לו מאכיל את נשיו שלא נפסד צד זכרותו, ואינו מאכיל את עבדיו שבאין לאכול גם מצד נקבות.

ז' דעת ר"א באנדרוגינוס, לר"א חייבים עליו סקילה כזכר, י"א אף ממקום נקבות, ויש שאמרו דה"מ ממקום זכרות מאחוריו, אבל הדר ביה דכ' 'זאת זכר לא תשכב משכבי אשה' פי' שיש בו ב' משכבות.

רבי ביקש לברר דעת ר"א, וחברו עליו תלמידיו של ר"א, ולא ידעו אולם משום שחששו שלא יבין דבריו ויבוא לדמות דלכל מילי עליו זכר, או משום שהיו סבורים שאינו חריף כמותם, ונ"מ אם היה מגלה דבריו, וכאן גילה שלא לכל דבר הוי זכר, ש"מ משום שהיו חריפים, ומה שיכול לטעות, דיש **נ"מ האם הוי זכר**, והיינו האם יורש, והאם מעיר, והאם מנחתו קריבה כליל שמנחת כהן זכר קריבה כליל, אבל של כהנת קרב רק קומצה, והאם מזמנים עליו כזכר.

יש מותרות

פ"ט הא"א

יש מותרות לבעל ואסורות ליבם, פי' כהן הדיוט שנשא אלמנה ויש לו אח כה"ג, והק' דאפש"ל אפי' לא נשא והלא אלמנה מוריסין צריכה יבום, ועוד דאפש"ל בתולה ובמיתת האח נתאלמנה, ולא משני.

עוד המותרות לבעל ואסורות ליבם דלא תנן במנתי', צרת סוטה שמותרת לבעל, ואסורה ליבם כיון דסוטה פוסרת צרתה, אחיו שבא על אחות חלוצתו לוי חלץ לאשת ראובן שמת, ושמעון נשוי לאחות חלוצה זו ומת שמעון, [והנה קרובת חלוצתו דרבנן, והול"ל בסיפא עם השניות, ומתן קה' כן אליבא דר"ע לעיל פי"ד ה"א], כהן שנשא כשרה ויש לו אח פצוע דכא, והא דלא תני להו, כר' יונה דרבי לא אמר כלל דאלו ותו לא, וכן איכא לט"ו עריות דריש מכילתן שמותרות לבעילהן ואסורות ליבמהין.

עוד תנן במנתי' **ישראל שנשא ישראלית ויש לו אח ממזר, ממזר שנשא ממזרת ויש לו אח ישראל, כהן כשר שנשא כשרה ויש לו אח חלל**, וכיון דגר ועבד משוחרר וחלל מותרין בכהונה דלא הוזהרו כשרות לנישא לפסולין, אמרו דצ"ל חלל שנשא כשירה ויש לו אח כשר, ודכ' 'לא יקחו' ללמד שהאשה מוזהרת, לאו דמזהרות על הפסולין, אלא שהפסולות לא ינשאו לכשרים.

פ"ט הב"ב

יש מותרות ליבם ואסורות לבעל אף דהיו חייבים להוציא, מ"מ אחיהם מקים להם שם, כה"ג שקידש אלמנה ויש לו אח כהן הדיוט [אבל אם בא עליה נעשית חללה ואסורה אף להדיוט], כשר שנשא חללה ויש לו אח חלל, ישראל שנשא ממזרת ויש לו אח ממזר, ממזר שנשא ישראלית ויש לו אח ישראל.

הא דלא תנן מחזיר גרושתו משנשאת לאחר דאסורה לבעל, וכן הוא שבא על אחות חלוצתו פי' נשא שמעון את אחות חלוצתו, ומת שפעון ונפלו לפני לוי, פצוע דכא שנשא כשרה ויש לו אח כשר, היינו כר' יונה הנ"ל דרבי לא אמר כלל כ"יל ה"א.

פ"ט הג"ג

נשים האסורות לבעל וליבם, ב' כה"ג באלמנה, ב' כהנים בחללה, ב' ישראלים בממזרת, ב' ממזרים בישראלית, אבל יש שאר הנשים מותרות לבעל וליבם.

הא דלא תנן סוטה האסורה אף ליבם, חלוצה לזה ולזה, ב' פצוע דכא בכשרה, היינו כר' יונה הנ"ל.

פ"ט הד"ד

נא שניות מד"ס, פעמים אסורות לבעל וליבם, ויש שהיא שניה לבעל ולא ליבם או ליבם ולא לבעל, וילה"ס האם יש לה כתובה, כיון דכתובת יבם על בעלה הראשון [ואם אין לו נכסים ככתובת על היבם], ושמא מחמת ההיתר ליבם מ"מ יש לה כתובה, וכן איפכא מחמת ההיתר לבעל יש לה כתובה.

קנסות שקנסו בנישואי שניות, הנה הולד כשר לכהונה, וכופין אותו להוציא, ואין לה מזונות, לא בלאות גברים שהכניסה אינה

נוטלת כנישואתה ואין לה כתובה מפני שנשאת באיסור, **אין לה פירות, לר' רימיה** הפי' שיש לבעל רק אכילת פירות והא דקנסו אותה ולא את בעלה, מבואר בבבלי שהיא מרגליתו יותר דיותר משהאיש רוצה לישא האשה רוצה לנישא, ומאה דאין לה פירות ש"מ דיש לבעל זכות עין, כפירות, אבל מציאתה ומעשה ידה אין לו, ועוד דהא אין לה מזונות ומעשי' תקנו תחת מזונות, ואף דפירות תחת פירקונה והלא אינו פודה דלא עינין בה' אפרוקינא' ואותבינה' לה לאנתו' דהא אסור לקיימה, מ"מ י"ל דפירי שיקי, ועוד דברין' לא משמעל דפירות תחת פירקונה ויהי שייפקע על נכסיה, [ונשיטמ"ק כתובות מז: מבואר בשם היר' דיכולה לומר איני ניוונת ואיני עושה ואינה יכולה לומר איני נפדית, ומטעם שלא ישובה, אמנם בירו' ככתובות פ"א ה"א מבואר להדיא שאינה יכולה לומר וע"כ קאי למ"ד דאין מזונות ד"ת וע"ע ירו מע"ש פ"ג ה"א], **לר' יוסי זכאי במעשי'** אף דאין לה מזונות, כיון דלא קנסו לדרידה, ובהפרת נדריה ולא קנסו להפקיע פירות נישואין, ואין לה פירות תחת מזונות כיולה להוציא ממנו תורת נישואין, כהן כן סכיילת את הקהן, ובראשונה פי' דאף דתקנו פירות תחת פירקונה, מ"מ אינה מוציאה פירות שאכל לצורך פירקונה, אבל כבר נתבאר דאין ש"ן היר' הכי.

טומאת כהן לשניה, לר' אילה יורשה ונטמא לה מאחר ומד"ת מותר, לא קנסו, ואפשר כיון דיורשה אין מצוי מי שיקברתה, אבל תני נטמא כהן לאשתו הכשרה ולא לאשתו פסולה ולא מצניו חילוק בברייתא בן פסול ד"ת לדרבנן.

שניה ועבדיה בתריומה, יש שהסתפקו בעבדי שניה, ואמר ר' מנא שעתה ויפה קל, ר' דבשניה מצניו קנס, ואי"ל דאם היא אוכלת פירות **שאלכ** כהן כן סכיילת את הקהן, ובראשונה פי' דאף דתקנו פירות תחת פירקונה, מ"מ אינה מוציאה פירות שאכל לצורך פירקונה, אבל כבר נתבאר דאין ש"ן היר' הכי.

גט מעושה, בישראל כשר וה"מ בהני דכופין להוציא, ובגויים פסול, ומ"מ פוסל בכהונה גזירה אטו מעושה בישראל, [ואמר שמואל להכריז כן בעיירות], **ואלו דכופין להוציא** פי' שמואל דכופין לפסולות והיינו אלמנה לכה"ג וגרושה וחלוצה לכהן הדיוט, ולאן לאפוקי' שניות אלא לאפוקי' הני משניות דתנן יוציא ויתן כותובה, כהן אינו מפרנס, עוד אמרו בבבלי דאחי לאפוקי' שהה עמה י' שנים ולא ילדה דאף שצריך להוציא מ"מ אין כופין להוציא, דבהני עד שכופין ליתן גט, יכפהו לזון או לישא אחרת, [ובראשונים מבואר דשמואל עצמו קאמר דלדוק אלא אלמנה אלא אף שניות], אבל הק' דתנן המדמיא את אשתו ומתוהו דקא' **עד ל' יום יעמיד פרנס** עד הון לו לא יפסיד,

[אבל לא בשליחות הבעל], ולאחר ל' יום דאיכא זילותא גבה יוציא ויתן כותובה, איי"ל דכופין להוציא אלא רק שמצריך להוציא ואילה"ק לשמואל מדתנן בכתובות אלו שכופין להוציא ותני התם מוכה שחין וכו', וצ"ל דקאמר שמואל דרק פסולות ולא כופין מחמת אסור א חיוב אחר.

קנסות וה"ל קנסו בשניות ולא בשאר איסורים, באלמנה לכה"ג וגרושה וחלוצה להדיוט וממזרת ונתינה לישראל ובת ישראל לנתין וממזר, ו**טעם החילוק**, י"א דדוקא בדרבנן עשו חכמים חיזוק לדבריהם ואף דחלוצה דרבנן [ואף דאיתרבי' בתרי"כ מבואר בבבלי דאין מאדרבנן], דלמא ס"ל לירו' דהוא ד"ת, א"ל אף הדוא דרבנן אין דדמי גרושה אינשי' בדלי מינה, וי"א דשאני שאר פסולים דקנסין בידם ובזולתם פי' שהאשה מתחללת וכן הנה, לכך לא קנסו שאר קנסות, ונ"מ במחזיר גרושתו משנשאת האסורה מד"ת ולכן יש לה כתובה, אבל כיון דאין קנסה בידה אין לה כתובה שאין ולדה נעשה חלל כמבואר לעיל פי"ד ה"א, והנה דעת הבבלי דאף היא לא נפסלה לתרומה לא כי אלאיב ר' יוח' וזה אינו ז'א, אבל בירו' מבואר דנפסלה לתרומה, ואפשר כיון דולדה לא נתחלל חשיב אין קנסה בידה, א"נ כיון דרק נפסלה מתרומה [דהא הוי גרושה], ולא חשיב קנס.

האם יש מזונות לאלמנה לכה"ג ובנותיה, הנה לר' יוחנן יש לה מזונות ולר"א אין לה מזונות, י"א דנח' באלמנה לכה"ג אבל לבתה שהיא מתאני כתובה לכר"ע לא גזר, וי"א דלה ודאי שאין דלהאם ודאי להוציא, וכן בבתו.

פ"ט ה"ה

האוכלות ואינן אוכלות בתרומה ומעשר, בת ישראל מאורסת לכהן לא תאכל בתרומה עד שתנשא וכן **שומרת יבם לכהן** דכ' 'כל טהור בביתך יאכלנו' ואינה תוך ביתו והי"ז טעמא דארוסה [היא, ומבואר מד"ת לא תאכל, ודלא כבבלי דמדאר' אוכלת אבל גזרו משה תקנה לא אחיה או שמא ימצא בה חמום, וע"ע ב"אור הגרני"ח כ' כתובות פ"ה ה"ד דכ' הראשונים התם דמקרא זה אסמכתא, אבל הכא משמע דהוא דאר', וכן **מעוברת מכנה** עד שתלד דכ' 'ויליד בית', וכן **בת כהן לישראל** דאין מוריסין פוסלין אף שאין מאכילין, ויל' 'ובת כהן כי תהיה לאיש זר' תהיה לזון טהור ויהי שחן קידושין, וכן כהן מעוברת מישראל אינה אוכלת דאינה בכלל 'זרעו אין לה ושבה אל בית אביה', וכן שומרת יבם אינה 'ושבה אל בית אביה' דאגייה וזקוקה ליבם, ובת ישראל לכהן ומת חוזרת ואינה אוכלת, כפי שבת כהן לישראל חוזרת ואוכלת.

בת ישראל ללוי, מאורסת ללוי לא תאכל במעשר שרי' לא תחלוק במעשר, אבל מעשר מותר לזרים, ובבבלי מוקי כר"מ דמעשר סופי לזרים אבל בירו' נראה כמו שנתבאר, והטעם שאינה אוכלת דכ' 'ואתם ויתכמים' ואינה בבית, מעוברת מלוי לא תאכל דדינה ככהן אין כאן יליד בית, והי"נ רק הילוד מאכיל, ושאינו ילוד אינו מאכיל, וכן שומרת יבם ללוי לא תאכל דאינו אחם וביתכם, ובת לוי מאורסת לישראל לא תאכל דילפי' מבת כהן דכ' 'ובת כהן' יתור וי"ו ללמד עד בת לוי.

נב בת לוי לכהן, המאורסת לכהן אינה אוכלת בתרומה ומעשר, וכן מעוברת ושומרת יבם כנ"ל, ואף דכהנים אוכלים במעשר, י"ל כמ"ד פי ר' יהושע בן חניה דס"ל דאין נותנים מעשר לכהנים דכ' ואלתם אותו בכל מקום יצאו כהנים שאינם אוכלים בקרב.

פ"ס ה"ז

בת ישראל שנשאת לכהן לוי וישראל, בת ישראל שנשאת לכהן, תאכל, ואף אם מת ויש לה ולד מהכהן, חזרה ונשאת ללוי תאכל במעשר, ואף אם מת ויש לה ולד מהלוי, ואם נשאת לישראל, לא תאכל בתרומה ומעשר.

פ"ס ה"ז

מת בנה מישראל אחר מיתת הישראל תאכל במעשר, ואם אח"כ מת בנה מלוי תאכל בתרומה, ואם אח"כ מת בנה מכהן לא תאכל בתרומה ומעשר.

פ"ס ה"ח

בת כהן שנשאת לישראל לוי וכהן, בת כהן שנשאת לישראל לא תאכל, ואף אם מת ויש לה בן לא תאכל, חזרה ונשאת ללוי תאכל במעשר ואין בנה מישראל מעכב ממעשר, ואף אם מת ויש לה בן מהלוי תאכל, חזרה ונשאת לכהן, תאכל בתרומה, ואף אם מת ויש לה בן, וכשיש לה ג' בנים מג' הבעלים ה"ל, מת בנה כהן לא תאכל תרומה, ואם אח"כ מת בנה לוי לא תאכל מעשר, ואם אח"כ מת בנה ישראל, חוזרת לבית אביה כנעוריה.

הטעם דבת ישראל לכהן אינה חוזרת ול"א דכיון דנראית לאכול תאכל, דהא לא כ' בקרא דאינה חוזרת, י"ל כיון דלא נקראת בת, וכדכ' **בת בבל השדודה'** והלא איירי בבני אדום אלא שעושה מעשי בבל וה"כיון שנשאת אינה נקראת בת, ויש שילמדו מדכ' **בת' יתירא** דיש בת שומרת ואוכלת ביש אינה חוזרת ואוכלת בת ישראל לכהן, אבל הק' דיתירות ילפי' דיש בת כהן שאינה חוזרת, והיינו שנפסלה בביאתה.

בת כהן החוזרת בחזה ושוק, לרב חוזרת לתרומה ולא לחזה ושוק, וכדתני ר' חייה 'מלחם אביה תאכל' ולא כל לחם, **ולר' יוחנן** אף לחזה ושוק, וכדתניא רשב"י 'מלחם אביה' לרבות חלות תודה וריקיקי נייר.

האשה שהלך

פ"ה י"א

ע"א על מיתה הבעל, תנשא אשתו דאשה דייקא ומינסבה, ואם בא בעלה תצא מזה ומזה וצריכה ב' גיטין כפי שיבתה, [להלן] יתבאר עוד קנסות שקנסות], ואי"ל דתהא מותרת בבעלה הראשון כדאמרו בב' נשים שהוחלפו בשעת כניסתם לחופה דאם היו קטנות ינשאו מיד ול"ח ביאת זונה, דשאני כשהטעו אחרים, אבל הכא קנסה שתבדוק פיה, **ונצא** דיוצאת אף מהראשון ולא קנסו רק אצל השני, כיון דיש ריח ערוה והוי כסוטה שזינתה תחת בעלה, [ומוכח דהכל משום קנס, וכ' הנימוק"י אפי' לא נבעלה אלא רק נכנסה לחופה קנסי' לה].

ננ הא צריכה גט משני אף חדשיב' לה כוונה רק משום ריח ערוה [דאילו משום קנס כנ"ל אמרי' דצריכה גט משני משום קנס], **נ"א** דנשאת לו בהיתר ונראה כנישואין גמורין, **ולשמואל** חיישי' ששילח הראשון גט ממדה"ה והי נישואין גמורין, **אבל** הק' לשמואל מ"ט תנן להלן דאם רק נתקדשה לשני מותרת לחזור לראשון, הלא **מחזיר גרושתו שנתארסה** **לרבנן** אסורה לחזור דכ' במחזיר גרושתו לשון היתר, וכי"ת **כר' יוסי בן כיפר** דדוקא נשאת אסורה דכ' 'אחרי אשר הוטמאה' אבל נתארסה מותרת לחזור כל שלא נשאת, הלא תנן התם דמותרת לכהונה מגט שניתן לה מהשני, ואי חיישי' שראשון תהא גט הלא מודה ר"י בן כיפר דגט אסורה פוסל מכהונה, **ולרבנן דקיסרין** צריכה גט משני כדי לברר לקיים שאסורה לראשון.

חייב גט כשלא ידוע איסור בנישואין, כל הנשים שנשאו בחזקת היתר, ונודע שאסורות, אי"צ גט דהכל יודעים דאין קידושין תופסין בעריות, **מלבד** אשת איש כגון דומינ' שנשאת בהיתר, ולר"ע אף אחות אשה ואשת אחיו שיש להם היתר, ויבואו לומר שנשאת בהיתר יוצאת ללא גט, ולפי"ז **מתני'** דצריכה גט מזה ומזה, ל"ד בירודת נישאת אשה, אלא בקנסת שקידשה אביה ולא ידעה וב' נשים שהוחלפו לא יוצאת מזה ומזה, דהכל יודעים שהוחלפו.

עוד קנסות שקנסו לנשאת ובא בעלה, אינה יכול להוציא פירות שאכל השני קודם שבא בעלה הראשון, אבל פירות שאכל אחר שבא הראשון מוציאה, וכן אינה מוציאה ב**לאות** נכסי צאן ברזל שהנכיסה.

אם נטלה כתובתה לאחר שבא הראשון תחזיר, אבל קודם שבא יכולה ליטול דנטולת כדין.

עוד קנסו **דאין לה מזונות** וכן **הולד ממזר מזה ומזה** והנה מהראשונים פשיטא כיון דהוי איש, ואף מהשני אף דהוי רק חייבי לאוין, **לר"ז** אתאי כר"ע דהבא על סוטתו והמחזיר גרושתו משנשאת הולד ממזר דלר"ע חייבי לאוין הולד ממזר, אמנם בבבלי מבואר דהולד כשר כיון דתפסי' קידושין בוסטה, ושםא ס"ל לירי' דאין תופסין קידושין, דתליא בהא דהולד ממזר בחייבי לאוין, **ולר' הילא** במתני' **לכיו"ע מדינא הולד כשר** וס"ל דל"ח לגט אלא משום לברר איסורו של ראשון, [א.ה. א"נ שנשאת בהיתר ונראה קידושין גמורין] מ"מ קנסוה דומיא דגיסה, **ונ"מ** בבא הראשון לאחר שנתן השני גט, לר"ז הולד ממזר, **ולר' הילא** אין הולד ממזר דס"ל דלא חששו לקידושי השני אין רק להצריכה גט, וכיון שגירשה השני, לא עשו אותה כמחזיר גרושתו לר"ע.

עוד קנסו **דאין זה וזה מטמאין לה**, דמטמא כהן דוקא לאשתו כשרה ולא לאשתו פסולה וילפי' לה מקרא בתוכי' ובבבלי' צ' ולכן אפי' הראשון אינו נטמא דזונה לכהן אפי' באונס אסורה.

עוד קנסו דאין זכאים במציאתה ומעשה ידיה, **איכא** דתני' ג' קנסות שהיו דלעיל ודלהלן, וס"ל דמציאה ומעש"י חשיב חד דתרווייהו משום איבה, והכא אדרבה תתרבה איבה, [וס"ל מעש"י עיקר כמבואר בירי' כתובות], **ואיכא דתני' יד' קנסות** דחישב מציאה ומעש"י **תרת"י** דס"ל מעש"י [לא משום איבה, הלא -] תחת מזונות ואין לו מעש"י לפי שאין לו מזונות, אי"נ כיון דלירי' מעש"י עיקר וע"כ משום איבה, ובמזונות מצינו מ"ח האם משום איבה אינו שלא תבריח מנכסיו ותאמר שמצאה, והכא יגרשה כדי שלא תבריה.

עוד קנסות שקנסו לנשאת ובא בעלה, **אין זה וזה מפירין נדריה**, ו**נפסלה מכהונה** משום זונה ו**נפסלה ממעשר** בבבלי מבואר משום קנס, אבל הירי' פי' דאיירי בנשאת לישראל וילדה ממנו בן וצ"ע אמר קמ"ל אה תנן הלא לעיל, אבל בעלמא **לישה ושינתה או נשבית או שבא עליה א מהפסולין** ללויא אינה נפסלת ממעשר, ואף לוויים המזוהמין מאימין לא נפסלו ממעשר י"מ שאמן חללה אף שבותו הפסולה לכהונה מותרות במעשר, והיינו כרב דאסר לכהונה בפ"ד קידושין א"ל כ"ל דמותרת לכהונה [כמבואר במתני' בקידושין שם, ורב פי' בענין אחר], י"ל דמזוהמין היינו ממזר כגון לוי הבא על א"א והא דתניא בתוספתא בת לוי מותרת לנשואין ואין נותנין לה מעשר המ"ב בת המזוורת, אבל ממורת עצמה מותרת כמבואר, בכיוון ההפלה שמיטה ג' ח', עוד י"ל דאיירי בלויים שאמן התעברה מגוי [ונגיסי' נקראים מזוהמין], ואף שהולד כשר מ"מ פסול לכהונה, ומ"מ ללויא כשרים, במאימין היינו דלויים מחמת אימן אף שאין מפתחם את קוריה משפחת המ"ב דאיכא אב וכן מבואר בבכורות מז. ומבואר התם דנקרא לא פסול אמנם בחי' רבן חיים הלוי כ' שהם לויים רק לענין פדיון ה' סלעים.

כחנת שיזינה ר"ב ביסנא בשם ריב"ל אוכלת במעשר, ואף תדנן כבר 'כחנת נפסלה מתרומה' ומשמע מותרות במעשר, י"ל דשמא מתני' כמ"ד דאין נותנים מעשר לכהנים, ור' ביסנא קמ"ל אף למ"ד דנותנים מעשר, דלא נפסלה, **וי"א** דכחנת שיזינה אינה עומדת בקדושת ליה דכחן הבא על גרושה ומת עד ל' יום חייב הבן לפדות עצמו, ולאחר ל' בחזקת פדוי [נפדה הוא לעצמו דאין ליה רק חובת הפרשה דאם פודה ודאי פודה לעצמן], ומבואר דחייב פדיון ולי' דהוי לו.

עוד קנסו בנשאת ובא בעלה, **אין יורשין כתובה**, והיינו תנאי כתובה כתובת נזכרין, כיון דתנן ברישא דאין לה כתובה.

הנשאת ובא בעל, ומתו הראשון והשני, תחלוץ ולא תתייבם **מב' האחים** אחיו של ראשון כדין סוטה ושל שני כיון דצריכה גט הוי כבועל, ואף שלא נשאת לו, וצ"ע מ"ט אסורה הלא לא הוי יבום ולא שיכא אלא היתה אצל בועל אלא בזנות, בן הק' בתוס' רע"א, ועי' מהרש"א צא. דהוי משום קנס.

נד סוטה וצרתה ליבום, הנה סוטה כשם שהיא אסורה לבעל אסורה לבעול, וכן אסורה לאחיו של בעל ואחיו של בועל, וצרת סוטה אסורה לאחיו של בעל.

דין **צרת סוטה לאחיו של בועל**, **יש** שהוכיחו מדתניא אשה שהלך בעלה ואמרו שמת בעלה ונתייבמה ומת הייבם וחזר בעלה, אסור לה ומותר בצרתה וס"ד דל"א דחל היבום כלפי צרתה ולא אסור לה ולזה, וכן אסור לה ומותר באשת אחיו, ושי"מ דצרת סוטה מותרת ליבם פי' אשה אחת של היבם שמת מותרת לראשון אף דהוי צרתה סוטה דהלא חשבי' ליבום זה כנשואין לשני חוקקה ליבום, [ושי' לעי' דאף אף צרת סוטה של בועל מותרת ליבם, הלא הלא הוי גם צרת סוטה של בעל, ועי' א"ח ששלמה וצ"ע] **יש שאמרו דאיתא ברייתא זו כרבנן דתמן** דמבואר דס"ל דלא החשיבו לשני כמקודשות לו באופן שהשני הוא יבם, והיינו מדתנן על עריות שנתקדשו בחזקת היתר ונמצאו שהם אסורות, אי"צ גט מלבד אשת איש כנשאת בבעל ולר"ע מלבד אחות אשה ואשת אחיו דיש להם היתר, ומבואר דלרבנן דר"ע אי"צ גט באשת אחיו, כיון דהא דצריך גט בעלמא משום שמא יאמרו גירשה הראשון ונשאה השני ונמצא אשת איש יוצאת בלא גט, אבל באשת אחיו אף אם גירשה הראשון לא חלו קידושי השני ואי"צ גט, אבל לרבנן דהכא דאין לרבנן דר"ע באשת אחיו צריכה גט, ורק באחות אשה הם וס"ל דלר"ע דהכל יודעים שאין קידושין תופסין בה, אבל באשת אחיו לכיו"ע צריכה גט כיון דבעי לברר איסורו של ראשון, וכיו"ן שקנה בה הוי ערוה וערוה פוסרת צרתה ואסורה ליבום, **אבל**

לר"ח אף לרבנן דהכא אפשר' דקנסו בה שצריכה גט ולא בצרותיה ולא קנסו להחשיבה כסוטה כלפי צרותיה, ושוב מותרת ליבום.

צרת שאר פסולים, כל הצרות מותרות מלבד צרת סוטה, ואף **גרושה עצמה** שנשאת לאחר והחזירה מותרת ליבם ובבבלי אמרי' לה מק"ו, וצ"ל דס"ל לירי' דלא אלים ק"ו להפקיע יבום, [והא דאמרו מתחילה רק בצרת גרושה, כיון דעסקו בצרה].

טעם האיסור בצרת סוטה, **י"א** משום ריח ערוה, **נ"א** משום דכ' טומאה כעריות.

פ"ה ה"ב

שיטות דנח' על ת"ק בנשאת ובא בעלה, **לר' יוסי** יש לה כתובה כיון דהיה בעלה, ואף דיתבאר דלר' יוסי תצא מזה ומזה וכן אין לה מזונות, מ"ם מדינה בבבלי כיון שהיא תחתיו באיסור, אבל כתובתה זוכה שמקבלת כשבאה לצאת, ובירי' מבואר הטעם כיון דזוכה בה בהיתר, וס"ל לר' יוסי דקנסי' לה בשאר קנסות, דאמר להלן על איש שאמרו לו שמתה אשתו ונשא את אחותה, דכל שפוסל אחרים היינו בנשאת אחות אשתו לו ע"פ עדות שמת בעלה נפסלה אשתו להנשא לו.

לר"א הנשאת ובא בעלה, הראשון זכאי במציאתה ומעש"י והפרת נדריה דלא קנסוה שיהא לה איבה, ומבואר בתוס' דאף יש לה מזונות, וכש"כ דס"ל ר"א דאית לה כתובה, דאם זוכה כשנפלו לה באיסור, ודאי דזוכה בהיתר, **ומסתבר דר' יוסי לא יודה** **לר"א**.

נה לר"ש ביאה או חליצה מאחיו של ראשון פוסרת צרתה, והיינו בייבם בדיעבד אבל לכתחילה לא תתייבם דמורה ר"ש בהא לת"ק, ושי"מ דביאה פסולה פוסרת, ואמרו דר' יוסי ור"א מודים לר"ש, ואין ר"ש מודה להם.

עוד ס"ל לר"ש דאין הולד ממזר מהראשון.

עוד אמר ר"ש **יש נשאת שולד בברשות פי'** באו עדים ולא התירו ב"ד מותרת לחזור דכיון שעשתה ע"פ עדים אנוסה היא, וברשות ב"ד ע"פ ע"א ובהיתר ב"ד **תצא** דהותרה משום דייקא ומינסבה, אבל לת"ק אף ע"פ עדים קנסי' לה, דהו"ל לבדוק.

חייב קרבן לנשאת ובא בעלה, נשאת שלא ע"פ ב"ד חייבת קרבן דהוי שוגגה, והנשאת ע"פ ב"ד פטורה מקרבן דיחיד שעשה ע"פ ה"א אנוס הוא, [ויפה כח ב"ד שפטורה מקרבן], אבל ר' יוחנן גריס חייבת בקרבן דה"מ ההעושה ע"פ ב"ד פטור בהכרעה, אבל הכא דימו בטעות, אמנם בהכרעה דפטור, ואילה"ק דהוי עקירת הגוף וב"ד שאמרו אין שבת, אי"צ להביא קרבן, ורק היכא שטעו בפרט מהפצות חייבים, וה"נ התירו אשת איש לגמרי, אבל י"ל כמו שהתירו רק לאחר ה' שנים אבל תוך ה' שנים איכא איסור, הו"ה תנינו עד שיבוא בעלה.

הורוה ב"ד להנשא וקלקלה כגון אלמנה שנשאת לכה"ג חייבת בקרבן, דהתירו לה רק להנשא וליכא הוראת ב"ד על הקלקלה, ואין לפטור מחמת דהורו על היתר אשת איש [ומחמת כן קלקלה, קה"ע], אבל י"ל דדמי לאכל חלב ודם כשהתירו רק חלב וה"ו אלמנה לא התירו לה.

פ"ה ה"ג

אשה שהלך בעלה ובנה למדה"י, ואמרו לה ב' עדים שמת בעלה ואח"כ בנה ומותרת לשוק, ונשאת, ואח"כ אמרו חילוף הדברים דזקוקה ליבם, **תצא** מספק, ואמרו בבבלי דתרי"ט ספיקא הוי ולא מעמידין על חזקת היתר לשוק, עוד אמרו והולד ממזר וכר"ע דהול' ממזר מצייתי לאוין, דהכא אסורה משום יבמה לשוק, [הא דתני הולד הראשון והאחרון ממזר, י"ל אבב מתני' דלעיל].

ב' כתי עדים המכחישים במיתה וגירושין, **לרבנן דתמן** תו"ת המכחישים במיתה וגירושין לא תנשא ואם נשאת לא תצא, **ולרבנן דהבא** והיי"ו ר' יוחנן במיתה לא תנשא ואם נשאת לא תצא, אבל בגירושין לא תנשא ואם נשאת תצא, דשאני מיתה דדיקא טפי דאי אתי מכחיש לה, אבל בגירושין אי"א להכחישה.

לה"ק בעדים דמתני' אף חריב כעדי גירושין תנן **לרבנן** דתמן, ואי במיתה תת"י אין חליצין דהכא **נ"א** דאיש תרנג דהכא כיון דלא להכחישי, [להלן ה"ה מבואר דאפש"ל דאמרו לה היינו ע"א, ולפי"ז ה'אמרו' קמא ע"א, וב'אמרו' חילוף כ' עדים].

דעת רבנן דתמן דאף במיתה כיון שנשאת ע"פ עדות ברורה לא תצא כדאמרו על ראובן שהחזיק בשדה שמעון, ובאו תו"ת אם מת אביו של שמעון מתוכה וס"ל לר' אמי כדיון דאיכא ספק אין מוציאין את שמעון מתוכה, וס"ד אף דלא נשאת אלא כיון דהתירוה להנשא הוי כנשאת ע"פ עדות ברורה, אבל ר' יוסי הק' דהלא אם הכחישו העדים קודם שעמדיו השדה ביש שמעון, ודאם שאלו מ"מ אף עדים בידו, וה"ג לא תנשא אלא דהכחישו קודם שנשאת ולא ע"א דיש נשאת, כיון דהתירוה הוי כנשאת, אבל הק' דכיון דלא נשאת הוי ספק דלא מעמידין על החוקה, ואילו היו מודים רבנן דתמן בכת אומרת נתקדשה ונתגרשה ונשאת, וכת אומרת לא נתגרשה, לא תצא א"ש.

להערות והארות וקבלת הגליון, ניתן לפנות במייל: lishne.klile@gmail.com

כמו"כ ניתן לקבל את הגליון בבקורות ההפצה ובמייל של 'מכון תמצית' דהש"ס': 7692282@gmail.com